

a Főiskola

A csehszlovákiai magyar főiskolai hallgatók folyóirata

FŐSZERKESZTŐ:
BURGER MIKLÓS

SZÖVEZTSÉGI FŐSZERKESZTŐ:
Dr. BRÜKK SÁNDOR

ADMINISZTRÁTOR
MERÉNYI IMRE

SZERKESZTÉSÉRT ÉS KIADÁSÉRT FELEL:
ORBÁN LÁSZLÓ

Tartalom:

TANULMÁNYOK. SCHMITZ KÁROLY: Klebelsberg

Kúnó gróf emlékezetére. FELŐRY LÁSZLÓ:

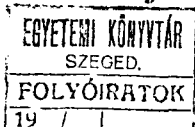
A szlovenszói fiatal magyar orvosgeneráció helyzete. BURGER MIKLÓS: A halálbüntetés. (Folyt.)

SZIKLAY LÁSZLÓ: A nemzeti játékszin kezdetei. FITYELŐ.

FŐISKOLÁS MOZGALOM. Ankét a csehszlovákiai magyar főiskolai hallgatók ideológiai mozgalmairól. III. A Magyar Munkaközösség. Hivatalos rész. A prágai Magyar Akadémikusok

Köre és a brünni Corvinia beszámolója.

HIREK. Kritikai szemle: Könyvismertetés.

I. évfolyam

3.

s z á m

Egyes szám

ára

2.— Kč

1932

november

LAPFÜLADÓZOS:

a Kassai és Környékbeli Magyar Főiskolai Hallgatók Egyesülete

A JÖVŐ

A Csehszlov. Magyar Akadémikusok Szövetségének hivatalos lapja

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hónap elsején.

Főszerkesztők: Dr. Brück Sándor és Burger Miklós.

Szerkesztésért és kiadásért felel: Orbán László.

Adminisztrátor: Morényi Imre.

Szerkesztőségi bizottság:

Balla László, Gerhard Kálmán, Korach Károly, Schmitz Károly, Dr. Wirkmann János

Laptulajdonos a Kassai és Környékbeli Magyar Főiskolai Hallgatók Egyesülete.

A Jövő a csehszlovákiai magyar főiskolai hallgatók következő szervezeteinek hivatalos lapja:

N é v	Székhely	E l n ö k	T i t k á r
Magyar Akadémikusok Köre	Prága II. Krakovská 9.	Baráth László Rimaszombat, Losonci ut 34	Zapf László, Beregszász Ujváros u. 43.
Magyar Akadémikusok Keresztény köre	Pozsony, Safarik tér 9.	Hardtmuth Károly, Pozsony, Mihálykapu-u.6.	Forray Tibor Pozsony, Köztársaság tér 16.
Magyar Akadémikusok Keresztény Köre	Brünn	Kuliffay Endre, Losonc, Masaryk ucca 15.	Szalay Ferenc Ogyalla
Corvinia	Brünn	Vermes Simon, Pozsony, Tolstoj u. 11.	Erős Dezső Eperjes, Franciscy u. 17
Kassai és Környékbeli Magyar Főiskolai Hallgatók Egyesülete	Kassa	Balla László, Kassa, Kollár ucca 1.	Titkárság Kassa, Gát sor 3.
Érsekújvár és Környéke Magyar Akadémikusainak Köre	Érsekújvár	Győry Kálmán, Érsekújvár, Vollay ucca 6.	Major József Érsekújvár, Vajansky u. 10
Losonci Magyar Akadémikusok Egyesülete	Losonc	Szepesy László, Losonc, Hus ucca 1.	Neuwirth György Losonc, Jókai u. 25.
Komáromi Magyar Akadémikusok Egyesülete	Komárom	Nagy Árpád Komárom, Szegfű u. 12.	Vargha Sándor Komárom, Jókai u. 18.
Kárpátaljai Magyar Akadémikusok Köre	Ungvár	Kavasch Jenő Ungvár, Tolstoj u. 62	Estók Gyula, Ungvár, Szobránci út 11.
Ipolyvölgyi Magyar Akadémikusok Köre	Ipolyság	Daubner Mihály Ipolyság	Kovács László Ipolyság.

Egyes szám ára: 2.— Kč.

Előfizetési díj egy évre: 20.— Kč. Magyarországon: 5.— Pengő. Romániában: 130.— Lei. Jugoszláviában: 50.— Dinár.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

KASSA, SROBÁR U. 53., ORBÁN LASZLÓ CIMÉN.

Minden kéziratot és levelet ide kérünk. Minden cikkért írója felel. Kéziratokat nem őrzünk meg és csak portóval ellátott válaszboríték mellékelése esetén küldünk vissza.

Lapzárta megjelenés előtt 15 nappal.

Keresk. és Ip. Nyomda, Košice, Gyula-u. 2.

A csehszlovákiai magyar főiskolások lapja
I. évfolyam 3. szám Kassa, 1932 nov. 1.

Tanulmányok

Klebensberg Kúnó gróf emlékezetére.

Egyike volt azon vezetőembereknek, aki a világháború után Magyarország egyik legnehezebb közjogi állását töltötte be. Midőn 1922-ben kultuszminister lett, reá várt a feladat, hogy kulturális téren az országot a világháború rombolásai után helyreállítsa és az új, építő munkát megkezdje. Feladatát grandiózus tervei alapján valósította meg és a népkultúrától a legelvontabb tudományos kutatásig fejlesztett és támogatott minden törekvést, ami Nyugathoz közelebb hozta a magyarságot.

Elsősorban az Alföldön építette föl a tanyai iskolákat, gondoskodott a népművészet megőrzéséről, majd a gödöllői premontrai gimnáziummal, a szegedi egyetemi, a sárospataki angolmintájú intézetekkel dokumentálni akarta, hogy nemcsak Budapesten, hanem a vidéken is otthont fog találni az európai nyugati kultúra. A külföldön alapított collegium hungaricum-okkal pedig beakarta vezetni a magyar ifjúságot a műveltség mestereinek műhelyeibe. Ezzel mintegy kárpótlásul ideálisan nyugativá akarta nevelni azt a generációt, melynek gyermekkorát a világégés pusztításai tönkretették. Azonban nagyvonalú alkotásaival csupán a külső keretet valósította meg, megfelelkezve arról, hogy ez a fiatalság, midőn diplomásan Nyugat minden kultúrfejtésével felszerelve kilépett egy legyőzött ország mindennapiságába, nem találta meg azt a reális alapot, amire elsősorban megélhetését építhette volna. Mert hiába nevelkedtek a parkettes szobájú fényes termekben, ha mint okleveles emberek csupán nagy várakozások és összeköttetések útján juthatnak be legfeljebb egy segédtanári vagy alorvosi állásba.

mindennapi kenyerén, lakásán és szerény ruházatán kívül. S ha ez így van csaknem egész Európában, abban az Európában ahol a hegemoniát kézben tartó nagy nemzetek, az angolok, franciák, németek, olaszok, stb. támogatják a maguk fiait, mennyire inkább így van nálunk s mennyire hatványozottan érezzük a helyzet súlyos voltát mi elszigetelt árva magyarok, akiket nem támogat senki, kiknek az idegen, sokszor csak hiányosan ismert német vagy cseh nyelven elénkálló első vizsga nehézségeitől az állás- vagy egzisztencia-teremtés gígászi tényéig mindent a magunk erejéből, óriási önbizalommal és energia-megfeszítéssel kell kiverekednünk. Ma a helyzet azonban minden nehézség dacára mégis csak az, hogy a diploma meghozza az egzisztenciát, habár a fiatal orvosok legnagyobb része vidéken letelepedve úgyszólván kizárólag magánpraxisból kénytelen fenntartani magát esetleg családját és törleszteni azt az adósságot amit tanulmányi évei alatt csinált és amivel a kör igényeinek megfelelő felszerelés és rendelőberendezés vásárlásánál megterhelte magát. A kórházakban, szanatóriumokban, fürdőkön való elhelyezkedési lehetőség folytonosan csökken, az állami és az állammal kapcsolatos intézményekhez bekerülni, mint már előbb is vázoltam, úgyszólván teljesen lehetetlen, mert itt elsőbbséget élveznek velünk szemben a magukat majoritásnak nevező nemzetiséghez tartozó orvosok. A szomszédos államokban sem rózsás a fiatal orvosok helyzete, bár a nemzeti háttérbeszorítás ténye az utódállamok kivételével mindenütt elesik, azért pl. a minket leginkább érdeklő helyen Magyarországon sem sokkal, vagy talán egyáltalán nem kedvezőbb egy fiatal orvos elhelyezkedési lehetősége, mint egy fiatal magyar orvosé Szlovénzón. Ennek főképpen az az oka, hogy különösen a háború utáni években a négy magyar tudomány-egyetem ontotta a régi, nagy országot is bőségesen ellátó arányban az orvosokat, akik mind a lényegesen megkisebbedett területen voltak kénytelenek keresni megélhetésüket. Ausztriában is több az orvos mint a hely, de az elhelyezkedettek aránylag a legjobb viszonyok között élnek. — A csehszlovákiai németiség helyzete természetesen ezen a téren is jóval kedvezőbb képet mutat, mint a magyarságé. Az itteni németiség a maga 3 és félmillió kollektívumával, minden tekintetben jobb közgazdasági helyzetével, élénkebb kereskedelmével, óriási, fejlett iparával orvosainak is több és jobb elhelyezkedési lehetőséget tud biztosítani annál is inkább; mert egészségügyi intézményei is fejlettebbek és számosabbak mint a mi-eink.

A mai fiatal magyar orvos tehát állásra aligha számíthat, de privát praxisából, ha lelkiismeretesen, jól végezi dolgát, rendesen megélhet. De most jön a dolog súlyosabb része és pedig az, hogy a legújabb generációtól már a megélhetés lehetőségét is el akarják venni. A munkásbiztosító, a betegsegélyző és a tisztviselői gyógyalap keresztül akarja vinni, hogy pénztári orvosi állást csak öt évi gyakorlat után nyerhessen el az új orvos és ugyanézen idő alatt ne rendelhessen a tisztviselői gyógyalap részére sem. Azt kérdezem én most, hogy mi lesz akkor, ha ezt a tervet tényleg meg fogják valósítani? Hiszen ma ez a fogalom, hogy privát praxis egyenlő majdnem a lécebný fonddal, tehát, ha a ma fiatal orvosa csak ebből élhet meg, akkor a holnapi már ebből sem! Nem, ez nem mehet így a végtelenségig ezt a diploma kiuzsorázást nem tűrheti az egyetemes orvostársadalom sem, de nem tűrhetjük mi magyarok se akik —

mint orvosok szeretnénk és fogunk Szlovenszkon elhelyezkedni s akiknek kötelességeink vannak nem csak magunkkal, hanem fajunkkal szemben is.

Es most elérkeztem cikkem harmadik és befejező szakaszához, melyben vázlatosan egy kis tervzetet fogok nyújtani, ami a legújabb, most kikerülő magyar orvosnemzedék védekezési lehetőségét kívánja szolgálni a mindinkább reája nehezedő megterheltetésekkel szemben s amely egy anyagi jólét megteremtésének kilátásait is, mint halvány pásztortűzet a fekete éjben, elénksugározza.

Mindenekelőtt le kell szögezmem, hogy etikai és főleg gazdasági helyzetének javítását az új magyar orvosgeneráció csakis egy érdekvédelmi egyesület megteremtése útján érheti el. Mielőtt azonban erre vonatkozó nézeteimet kifejteném, szükségesnek tartom röviden ismertetni azokat a kereteket, amiken belül a mai. orvostársadalom él, hogy annál jobban láthassák tisztelt olvasóim az általam felvetett eszme megvalósításának szükségességét.

Az orvostársadalom életét két törvény szabályozza: az 1929 évi 113-as mely az orvosi kamarákról szól és az 1929 évi 114-es, mely az orvosi gyakorlatot determinálja. A republikában van három orvosi kamara, a prágai, brünni, és a pozsonyi, mely utóbbihoz a minket érdeklő, Szlovenszko és Kárpátalja területén élő orvosok ügyei tartoznak. A kamara nem egyesület, hanem hivatal, mely az orvosi gyakorlat körüli jogok és kötelességek betartására ügyel fel, etikai és fegyelmi fórum, mely megintéstől az orvosi gyakorlat betiltásáig terjedő mértékben büntethet is. Mind a három kamarának van elnöksége, tanácsa, választmánya, fegyelmi bizottsága és taggyűlése. A kamarák egységes működését a kamaraközi bizottság szereplése teszi lehetővé. Mindezeket az orvosok összessége választja. Az orvosok anyagi kérdéseivel és gazdasági helyzetével az Orvosegyesület (Jednota Československých Lékářů, Praha) foglalkozik s melynek tagjai, az ú. n. szervezett orvosok különféle alosztályokba tagozódnak. Ilyenek a hatósági-, kör- és községi orvosok, betegpénztári- és fürdőorvosok és még mások alosztálya. A jednotának mint központi szervnek vannak expozitúrái: a zsupák, vagyis bizonyos területi egységen lakó orvosok egyesülete, ilyen a republikában 36 van, közülük bennünket magyarokat legjobban érdekel a 34-ik pozsonyi és a 36-ik kassai. A zsupáknak elnökségük és választmányuk van, egyes vidéki gócpontokban pedig fiókjuk, szintén elnökséggel és választmánnyal. A zsupák delegálják azokat a tagokat akik időnkint Prágában a Jednota delegáltjainak gyűlésén megjelennek, hogy megvitassák az általános és speciális orvosgazdasági kérdéseket és ezekről döntsenek. Ez volna tehát az a keret, melybe a csehszlovákiai orvosok összessége beilleszkedik s mindezekből mit látunk, hogy a magyar orvosok mint egyének tagjai ugyan a kamarának és a jednotának, de az egyetemes magyar orvostársadalom bennük mint egység egyáltalában nincs képviselve, de nem is lehet, mert nemzeti és gazdasági alapon nincs is megszervezve s így közös érdekeit nemcsak biztosítani de megvédeni sem tudja. Mi tehát a teendő? Megteremteni a magyar orvosok érdekvédelmi szövetségét és mindent elkövetni, hogy ez mint jogos intézmény elismertessék és hogy ez a megalakítandó szövetség a kamarában, de főképen a jednotában kellő

mértékben képviseltessek. Ugyancsak szükséges, hogy az új magyar orvos, — minthogy nyugdíjas állás elnyerésére, avagy a megnyírbált magángyakorlat miatt vagyongyűjtési lehetőségre nem nagyon számíthat, — öreg napjairól valamiképpen gondoskodjék. E célt szolgálná egy temetkezési és segélyalap megvalósítása, mely idővel nyugdíjalappá nőhetné ki magát. Ezt a következőképen képzelem el: Szlovenszkon és Kárpátalja területén él megközelítő pontossággal 1450—1500 működő orvos, ebből 100—280-nak van csak nyugdíjképes állása, marad tehát kb. 1200 orvos, akinek saját érdekéből, józan belátásból hozzá kell járúlnia egy segélyalap létesítéséhez. Ebben a számban azonban bennfoglaltatnak a más nemzetiségű kollégák is és én nem számítok tehát csak a megmaradó kb. 800 magyar orvosra, kiknek száma azonban rövidesen nagyon meg fog szaporodni. De még mindig hajlandó vagyok engedni, tudva azt, hogy az eszmének nem lesz lehetséges mindenkit megnyerni. Vesszek tehát kerekén 500 magyar orvost. Tehát 500 orvos létesít egy önszegélyző alapot s e célból lefizet mindegyik 1000 koronát. Ez nyomban egy félmillió tőkét reprezentál. Kötelezi továbbá magát minden tag évi 100 Kč befizetésére, ami évi 50 ezer koronát jelent, valamint arra, hogy minden tag elhalálozása esetén szintén lefizet 100 Kč-t, ami 16 ezrelékes mortalitást véve alapúl, körülbelül 800 korona újabb fizetséget jelentene, miáltal a tőke évenként 390—400 ezer Kč-val szaporodnék. Ezzel szemben azonban a segélyalap pénzbeli segítségben részesítené az elhunyt orvos családját s a megrökkant, munkaképtelenné vált tagokat olyan mértékben, hogy az alaptőke évenkénti elég nagymértvű növekedése megmaradjon. Már az első évben minden valószínűség szerint lehetséges volna az elhunyt orvos családtagjait esetenként 30—40 ezer Kč segítségben részesíteni és ugyancsak szép összeget lehetne juttatni a munkaképtelenné vált orvosoknak is, természetesen a rokkantság aránya szerint. A tőke évenkénti elég nagymértékű emelésének szükségességét azért kívánom hangsúlyozni, hogy idővel ez a segélyalap nyugdíjalappá fejlődhesék, ami tulajdonképeni végcélja tervezetadásomnak s ami által a tiszt munkában kifáradt, megöregedett orvos élte-alkonya mentesítve volna az anyagi gondoktól.

Amit én Szlovenszko egészségügyi viszonyairól, az új orvosok helyzetéről, kilátásairól nyújtottam s az a kis tervezet amit nekem a jobb magyar jövőbe vetett hitem diktált, nem egyéb egy két szerény, vázlatos ecsetvonásnál a kifeszített vásznon, amiből azonban mesteri, az enyémnél hozzáértőbb kezek művészi zsánerképet formálhatnak. S ha e néhány sornak nem lesz több eredménye, csak annyi, hogy valaki az igen tisztelt olvasók közül magáévá tesz egy gondolatot belőle és ennek megvalósítására megteszi az első lépést, úgy én boldog vagyok, mert adtam egy kavicsot a magyar élet monumentális épületének felépítéséhez.

Felőry László.

**Aki 3 új előfizetőt szerez,
egy évig ingyen kapja
„A Jövő“-t.**

A halálbüntetés.

(Folytatás.)

II.

A csehszlovák köztársaság területén kétféle jogrendszer van érvényben u. m. az Ausztriától idecsatolt részen (Cseh-, Morvaország és Szilézia) a régi osztrák büntető jog (1852, 117. sz. t.), a Magyarországtól lecsatolt részen pedig a régi magyar büntető jog (1878. évi V. tc.) mely nálunk Szlovénzskón levő érvényességében egyedül az előre megfontolt szándékos emberölés büntetében mondja a halált (278 §) és előírja, hogy aki a büntett elkövetésének az idején életkorának huszadik életévét még nem töltötte be, halálra vagy életfogytig tartó fegyházra nem ítélhető (87 §). És ha az enyhítő körülmények tulnyomóak, a cselekményre megállapított büntetésnek legkisebb mértéke alkalmazandó vagy megközelítendő (91 §); vagy ha az enyhítő körülmények annyira nyomatékosak, vagy olyan nagy számmal forognak fenn, hogy a cselekményre meghatározott büntetésnek legkisebb mértéke is súlyos lenne, ez esetben ugyanazon büntetési nem a legkisebb mértékig leszállítható. A halálbüntetés helyett tizenöt évnél kisebb fegyház büntetés nem állapítható meg (92 §) és a kiszabott halálbüntetés zárt helyen kötél által hajtják végre (21 §).

Hogy mily módon és az azt megelőző eljárást hajtják végre a halálbüntetést azt a bűnvádi perrendtartás idevonatkozó szakaszai tárgyalják (1896, XIII), mely kimondja, hogy a halálbüntetés csak akkor fogantatható, ha a köztársasági elnök az elítéltnak nem adott kegyelmet (496 §). Ha az esküdtbiróság bírói tanácsa halálbüntetést állapított meg az ítélet kihirdetése után az elnök kérdést intéz az elítélthez az iránt, hogy kíván-e kegyelemért folyamodni. — Közvetlenül ezután az esküdtbiróság bírói tanácsa az államügyészség képviselőjének nem nyilvános ülésben való meghallgatása után indokolt véleményt nyilvánít arra nézve, hogy az elítéltet kegyelemre méltónak tartja-e (497 §) ha igen akkor felszólítják a védőt, hogy kegyelmi kérvényt nyújtson be, mely a legfelsőbb bírósághoz terjesztendő be (ha az ítélet ellen nincs semmiségi panasz) melynek büntető tanácsa zárt ülésben határoz a vezér-államügyész meghallgatása után és az iratokat az igazságügyminisztériumba teszik át ahonnan az igazságügyminiszter terjeszti fel a köztársasági elnökhöz. A köztársasági elnök határozatát az elsőfoku bíróság hirdeti ki és a halálbüntetést a kihirdetést követő nap reggelén kell végrehajtani. (498—501 §). Elmebetegnek vagy teherben levő nőnek felgyógyulásuk előtt sem a felsőbíróság ama határozata nem hirdethető ki, melynek következtében az ellenük megállapított halálbüntetés jogerőssé vált, sem a kegyelmi folyamodvány eredménytelenségéről nem értesíthetők, sem rajtuk a halálbüntetés nem hajtható végre (502 §).

A halálbüntetés zárt helyen hajtandó végre. A végrehajtásnál jelen kell lennie az eljárást vezető államügyésznek vagy helyettesének, a törvényszék részéről kiküldött bírónak és jegyzőkönyvvezetőnek, a helybeli közigazgatási hatóság egyik főbb tisztviselőjének, a fogházfelügyelőnek a lelkésznek és a halál megállapítása végett alkalmazott két orvosnak. Ha több halálbüntetés hajtandó végre intézkedni kell, hogy az az elítélt, a kire a sor később kerül, se az előbbi kivégzésnél jelen ne le-

gyen, se az előbb kivégzettet ne lássa. A végrehajtásról a kiküldött bíró és a jegyzőkönyvezető veszi fel a jegyzőkönyvet. Ebben leírandó a végrehajtás egész lefolyása és különösen kiteendő a kivégzés megkezdésének, valamint a halál bekövetkezésének az orvosok által megállapított időpontja. A kivégzettnek holtteste, egyszerű és feltűnést nem okozó eltemetés végett a rokonoknak átadható. (503 §). A hohér munkáját igazságügyminiszteri rendelet szabályozza.

Ezen intézkedések alapgondolatainak a törvénybe foglalása kétségtelenül nagy haladást jelentett az előző évszázadok büntető igazságszolgáltatásával szemben, de már a XIX. század végén fellépő új büntetőjogi iskola hívei, valamint a gyakorlati élet is kimutatta számos fogyatkozását a fent említett törvénykönyvnek.

És mégis ezen törvény paragrafusai liberálisnak tűnnek fel a törtenelmi országok területén érvényes büntetőjogi szabályokkal összehasonlítva, mert míg nálunk egy illetőleg két esetben lehet kimondani a halálbüntetést (a robbanó anyagok használatáról szóló, nálunk érvényben levő, 134/1885. sz. törvény 4.§-a), addig Cseh-, Morvaországban és Sziléziában halállal büntetik:

1. a gyilkosságot (136 §), és a rablógyilkosságot (141 §),
2. az idegen vagyon rosszándéku megrongálását (86. §), gyújtogatást (167. §), és a robbanó anyagok használatánál, ha emberélet esik áldozatul (134/1885, 4. §) az említett bűncselekményeknek és a tettes előre láthatta cselekedetének a következményét; a gyújtogatás esetében akkor is kimondandó a halál, ha a tüzvész pusztítást célzó összeesküvés okozták.
3. a statárium esetében halál jár a lázadásra (73. §), rablásra (190. §), és az idegen vagyon rosszándéku megrongálására és a gyújtogatásnak egyéb eseteire is (§§ 85, 166).

Továbbá előírja, hogy 20-ik életévüket még be nem töltött egyének ellen nem lehet halálos ítéletet hozni.

A két jogrend önmaga végzi el az összehasonlítást és épen ezért fölöslegesnek tartom a különbséget a boncolgatni s csupán annyit kívánok még megjegyezni, hogy a halálos ítélet végrehajtásának a foganatósítása és az ezt megelőző eljárás ugyanazon irányelvek szerint történik, mint nálunk Szlovenszkon.

III.

A büntetések jogosságáról és céljáról keletkezett számos elmélet közül a közül a Rousseauét valloim magaménak és tartom a legelfogadhatóbbnak: Az állami szervezet egy hallgatóságos társadalmi szerződésen alapszik. A gonosztevő cselekedetével megsértette ezen szerződést, ezért ki kellene őt zárni a társadalom kötelékéből, de mivel ez keresztyülvihetetlen helyébe a büntetés lép, melyet a gonosztevő már a cselekedetével magára vállalt s amely oda irányul, hogy a tettet kitesztés helyett megtartsa a társadalom számára, vagyis, hogy megjavítsa, tehát a büntetés célja a javítás. Éppen ezért korlátoznak tartok minden olyan felfogást, mely a büntetés kiszabásánál a bosszuállás alacsony szempontját akarja érvényesíteni, mert nem méltó a társadalomhoz és nem is érdeke, hogy alacsony egyéni gyarlóságból származó szempontot fogadjon el az egyetemes társadalom érdekeinek a mellőzésével.

Viszont a bíróságnak a feladata sem merülhet ki a cselekmény rosszsalásában és abban, hogy a büntetésnek a törvény által kiszabott mértéket alkalmazza és az egész ítélkezésnek csak úgy van értelme, ha a társadalomnak megfelelő védelmet nyújt.

Ennél oly nagy szerepet játszik a halálbüntetés, hogy a mellőzésétől nem lehet eltekinteni?

Nem. A halálbüntetés életben tartása úgúgy nem tartja vissza a gonosztevőt bűncselekménye elkövetésétől, mintha a halálbüntetés a büntető törvénykönyvekből száműzve lenne, mert a büntett végrehajtásának a pillanatában a gonosztevő sohasem tartja szeme előtt tettének következményeit és mindég reméli, hogy sikerül elkerülnie az igazságszolgáltatás sujtó kezét.

Helytelennek tartom a halálbüntetést, mert amit a lehangosabb szószólói is hangoztatnak, hogy elrettentő hatása miatt kell életben tartani nem fedi a valóságot, mert ha a Magyarországi statáriumból vesszük a példákat akkor kétségtelenné válik előttünk céltalan és hatástalan volta: Az első elítélt felakasztása után (Ondy) 12 órával megismétlődött egy rablótámadás és bár most a statárium kiterjesztése főleg a biatorbágyi vasuti merénylet miatt történt, egy héten belül annyi vasuti merényletet kíséreltek meg Magyarországon, amennyi egy évtized alatt sem fordult elő. Vagy elrettentőleg hat-e az az öt hat halálos ítélet amit évenként hoznak Csehszlovákiában? Ha valaki figyelemmel kíséri a napilapok bűnügyi rovatait az tudni fogja, hogy nem. Hiszen a halálbüntetés még arra sem hat elrettentőleg, aki közvetlenül szemlélheti a végrehajtását legjobb példa erre a közelmúltban Magyarországon történt Horváth eset. A fogház büntetését kitöltő Horváth, jelen volt sírásói minőségben, sogora Ondy kivégzésénél, ki börtönből való kiszabadulása után két napra meggyilkolta a kötelességét teljesítő rendőrt. És még számtalan példát sorolhatnék fel...

Ellenzője vagyok a halálbüntetésnek szociális szempontból is, mert az a szerencsétlen nyomorult, ki kis korától kezdve állandóan csak az uccán tartzkodva, ahol csak rosszat látott és csak rosszat tanult, végül is az éhségtől gyötörve gyilkosságra vetemedik, akire már az enyhítő körülmények sem vonatkoznak, mert hisz csavargásért és apró lopásokért már többször volt elítélve, nem egyedül felelős a tettéért része van benne a társadalomnak is amely kis korától kezdve kivette magából. Ebből az emberből talán még lehetne hasznos tagja a társadalomnak, igen, de mily módon, hiszen a halálbüntetés végrehajtásával megölték a javítás lehetőségét is.

Mindezen felül embertelen is és nem felel meg a céljának büntetés sem mert az ítélet kihirdetése az elítéltnél a büntetés végrehajtás előtt oly pszichikai rombolóhatást végez, hogy midőn az ítélet foganatosítására kerülne a sor, legtöbbször már elalélt vagy esztét vesztett örvöngőn hajtják végre és ha az elítélt annyira cinikus, hogy a bakóval is tréfál, akkor számára nem képez büntetést és a társadalom jogrendjén esett sérelem börtönbüntetéssel feltétlenül jobban van megtorolva.

A legsúlyosabb érvnek a halálbüntetés eltörlésére azonban a *helyrehozhatatlanságát* tartom. Az esküdtszék, mely legtöbbször tudatlan emberekből van összeállítva, majdnem mindég érzelmi alapon ítél, mely a legtöbb esetben élénk ellentétben áll a jog és az igazság fogalmával,

könnyen ítéli halálra az oly egyént ki látszólagos terhelő körülményei dacára is ártatlan. Később a napvilágra kerülhetnek, amint ez számtalanszor meg is történt, oly körülmények, melyek ártatlanságát bebizonyítják igen ám de az ítélet foganatósításával bezáródott mögötte az élet kapuja, míg a börtönbüntetéssel sajtják mindég kérheti perének ujrafelvételét.

És a föntebb említetteken kívül még számtalan érv van a halálbüntetés ellen melyek mind azt bizonyítják, hogy a középkornak a legujabb korban is megmaradt maradványa, semmiképen sem illik a XX. század társadalmi berendezkedésébe. Szüksége volt rá a primitív ősembernek, mely más féle védekezési módot nem ismert, szüksége volt rá az ó- és középkori despotáknak, a főuraknak, hogy a nagy tömegeket minél nagyobb sötétségben minél jobban féken tartsa; de semmiképen sincs rá szüksége egy huszadik századbeli demokratikus államnak; melynek kormányzati alapelveivel homlokegyenest ellenkezik. Ellenkezik ezenkívül a modern büntetőjogi felfogással is, mert a bűnügyi statisztika kimutatja, hogy amely államokban eltörölték, ott az ezelőtt halálbüntetéssel sújtott bűncselekmények száma jelentékenyen csökkent.

De ezzel azonban korántsem akarom kétségbevonni a társadalomnak a büntetéshez való jogát. Nem állok oly magas kulturfokon, mint Mellina nevű jezsuita páter, aki azt állította, hogy nem tudna elítélni egy olyan embert, ki megöli azt, aki legalább egy tallér értékű dolgot akar tőle elvenni (Pascal, Pensées sur la religion), hanem igenis azt állítom, hogy nem csak, hogy szabad büntetnie a társadalomnak, hanem büntetnie kell, azt ki legfőbb támasza a jogrend ellen vét, csakhogy ennél a büntetésnél, mint már említettem, nem középkori eszközöket kell alkalmazni, hanem általános emberi szempontoknak kell megnyilvánulnia vétkest a lehetőség szerint még a társadalom hasznos tagjává kell tenni.

A fentebb említett érvek mellett mily szegényesen hangzik a halálbüntetést védők álláspontja, akik igazoltnak látják az alkalmazását ott ahol jogrend megkívánja. De hogy hol kívánja meg arról nem tesznek említést.

És mégis ők vannak uralmon és félős, hogy Csehszlovákiában ők maradnak is, mert aki ismeri a büntetőjog kodifikálását végző bizottság maradi (büntetőjogi) felfogását az majdnem biztosra vészi, hogy az új büntetőtörvénykönyvben is helyet fog foglalni a halálbüntetés. Ezt kellene megakadályozni; ez ellen kéne minden elképzelhető módon harcolnunk, hogy az unokáink ugyanolyan lidércnyomásként gondoljanak a halálbüntetésre, mint mi a középkori inkvizícióra.

Burger Miklós.

Adakozzatok a menzákra!

A nemzeti játékszin kezdetei.

Kis munkám célja: a magyar színészet előzményeit, keletkezésének okát és első éveinek történetét, műsorát bemutatni.

Az európai nemzeteknél a játékszin bölcsője a templom szentélye. Az egyház szinpadai elemeket vitt be az istentiszteletekbe, mert a szemléltetéshez szokott pogány mitológia díszletszerű koncepciójától el nem távolodott népet másképen nem tudta magához vonzani. A szinpadiasság kultusza megmaradt az egyháznál az egész középkoron keresztül. A világi dráma is ezekből a hosszú komplikált istentiszteletekből fejlődött, mégpedig úgy, hogy az estétől másnap délig tartó hosszú istentiszteleteket több részre osztották föl s az egyszerűsítés folyamán a drámai elemek különváltak; ezekből fejlődtek ki később a **misztériumok**, amelyekben rendszerint **kigúnyolták a pogány ünnepeket, megmutatva azt, hogy a keresztény színjátékok szebbet, jobbat, szinpadiasabbat tudnak adni, mint a pogányok.** Ezekbe a misztériumokba lassan-lassan mindég több és több világi elemet hoztak be s ebből fejlődtek ki a világi drámák: a moralitások, amelyek átmenetet alkottak az egyházi színjátékokból a valódi keresztény tragédiába, vígjátékba.

Kérdés: vajjon nálunk is így fejlődött-e ki a színjátszás és ha igen, mennyi eredeti magyar elem van középkori szinpadainkon?

Hogy a pogány kalandozások korában voltak énekmondóink, akik mondanivalójukat taglejtésekkel kísérték, az bizonyos. Ezeket a játékosokat a keresztény papság tűzzel-vassal írtotta s helyükre új, idegen, keresztény jakulátorokat hozott az országba, akik a vallási misztériumokat honosították meg nálunk is. A nép azonban sohasem szerette meg, sohasem vallotta magáénak ezeket a misztériumokat, egyrészt azért, mert politikai oka volt rá: semmit sem fogadott be szívesen, ami idegenből, különösen ami Németországból jött, másrészt, mert e misztériumok egyáltalán nem fogadtak magukba magyar elemeket. — A nép, tehát megmaradt eredeti énekmondói mellett, akik azonban a sok üldöztetés miatt elzüllöttek, — így se a misztérium, se a pokánykor-hagyományozta jakulátorság nem tudott alapjávé lenni egy későbbi, magas színvonalon álló színjátszásnak.

A XVI. században bukkán föl nálunk egy új drámai műfaj: az iskoladráma. Idegenből jött ez is. Iskoladrámának hívjuk, mert az iskolákat fönntartó szerzetesek, vagy egyéb társulatok adták elő növendékekkel. Ezeket az előadásokat nem magának a szindarabnak a kedvéért tartották; — mindegyikben célzatosság volt: tanítás, a reformációs küzdelmek korában, támadás az ellenséges felekezetek ellen, stb. A legtöbb ilyen iskoladrámánk, valamint a protestánsoknál, úgy a jezsuitáknál is, közönséges hitvitává fajult. — A nem vallási célzattal írt iskoladrámák pedig politikai izüek s ha politikai célzatuk nincs is, valamilyen célzat mindég van bennük. Ezeknél a daraboknál tehát nem maga a szinpad a fő; az csak eszköz, — a fontos az érdek, a cél: a vallás, vagy a politikum, aminek szolgálatába állítják magát a szindarabot is.

Nemzeti színjátszásunknak tehát a külföldi szinpadhoz hasonló komoly, történelmi alapja nem volt. Másutt kell föllendülésének okát keresnünk.

Bár kétségtelen, hogy történtek már a XVI—XVII. században is olyan kísérletek, amelyek minden mellékes célzat nélkül való színjátszást igyekeztek elérni. A XVI. században Balassa írt egy szerelmi tárgyú

komiko-tragédiát, a *Credulus és Juliá-t*, amely azonban előadásra nem került. *Constantinus és Victoria* szintén szerelmi tárgyú darab, ebből az időből, de szintén kétséges, vajon előadták-e. Nevezetes még Felvinczy György *Comico-tragoediája*, mitológikus vonatkozású mű, amelyről szintén nem tudjuk, előadásra került-e vagy sem. Bizonyos azonban, az, hogy Felvinczy adósságainak kifizetésére pénzforrást keresett s ezért szintársulatot akart szervezni, — I. Lipóthoz folyamodott, hogy erre engedélyt adjon neki. Lipót az engedélyt meg is adta, de hogy Felvinczy megvalósította-e tervét, nem tudjuk. Mindenesetre biztos az, hogy ez a kísérlet komolytalansága miatt nem szolgálhatott kellő alapot a magyar színészetnek.

A XVIII század politikailag nagyon hátrányos volt a magyarságra nézve: először titokban, később egész nyíltan németesítették az egész országot, természetesen, kulturális téren a leginkább.

A magyarság felébredt és védekezni kezdett a támadás ellen. A nemzeti irodalom meghonosítása, a nemzeti nyelv elfogadása volt a jelszó s kulturharcosaink ennek szolgálatába állították minden törekvésüket. Már 1780-ban Ráth Mátyás Magyar Hirmondó c. lapjában megkezdte az izgatást a magyar színészet, érdekében. Elő adták Müller Ferdinánd gróf Valtronját, Kónyi János fordításában. Ráth állandó társulatot is akart szervezni, de ez nem sikerült neki.

A Minden Gyűjtemény 1790-i évfolyamában vetik föl újra ezt a kérdést: Illő volna, ha az 1790-i országgyűlés idejében magyar színészek játszanának. Utána Kazinczy szólal föl a magyar színészet érdekében, — mert addig nem tud a magyar drámai irodalom kifejlődni, amíg a magyar szintársulat, ennek a drámai irodalomnak egyedül hivatott terjesztője, meg nem alakul.

Báróczi Sándor a védelmezett magyar nyelv-ben szintén hozzászól a teátrum kérdéséhez. Aloyzius és István vitatkoznak arról, vajjon hasznos-e a teátrum, vagy nem. Az egyik azt állítja, hogy a színjátszás az erkölcsökre rossz hatással van, — a másik viszont kiemeli, hogy az jó eszköz a nyelv terjesztésére.

Decsi Pannóniai Féniks-zében behatóbban tárgyalja a nyelvi kérdés mellett a játékszin ügyét. A magyarok idegenbe mennek mesterséges játékokat nézni, holott otthon is élvezhetnék ugyanazt. A játékszin előmozdítását főként nőinktől várja; — tanítsák fiaikat táncra, éneklésre. A megvalósítás módzatait nem tárgyalja részletesen — inkább csak eszmét ad.

Az 1790-i országgyűlés alkalmából elhangzott felszólalások csaknem teljesen hiábavalók voltak. Nem tudták létrehozni a játékszin, mert ezenkor magyar vezetőinél még hiányzott a kulturális közérdekhez szükséges érzék. Ha azonban az országgyűlés nem is tudta megvalósítani a dolgot, megvalósította a társadalom. Különösen a fiatalság körében volt nagy lelkesedés a színjátszó társaság iránt, úgy hogy Sóos Márton össze is hozta az első társulatot, de ez feloszlott anélkül, hogy játszhatott volna. Ugyanígy többen jártak, akik Unwerth grófhhoz járultak játsszási engedélyért. Ez a Unwerth a budai és pesti színház albérlője volt abban az időben, a magyarországi színjátszás teljhatalmú megbízottja, aki amint látni fogjuk, később is kerékkötője a magyar színészetnek.

A másik társulat, amely ha hosszú kinlódás után is, de szinpadra tudta vinni műsorát, az amit Ráday Pál és Kazinczy szerveztek. A tár-

sulatnak 14 tagja volt az elején, köztük négy nő. Rádayé az oroszlánrész a a társulat megszervezésében: alkalmas és méltó erre a munkára. Nagypapja a magyar irodalom »megindítójának«, Kazinczynak nesztora és atyai barátja, nagy tudású ember, aki ezt a nagy tudást, szellemi örökségül hagyta unokájára, ez a tudás s hatalmas vagyona biztosították, hogy a rábizott feladatot véghez tudja vinni.

Kazinczy és Ráday azonban az első szervező lépések után hasztalan futottak játszási engedélyért: a társulat anyagi helyzete nem engedte, hogy a német színház helyiségeiért (Várszínház, Rondella) annyit fizessenek, amennyit Unwerth gróf kért tőlük. Nem hagyták mégse abba a szervezés munkáját, az egész ország fölfigyelt a tervezett színjáték — alapítás első lépéseire s kíváncsian várta ez eredményt. A régi híd főnél, Budán, volt egy Reischl nevű ácsmesterének fabodéja, ide kértek a játszási engedélyt. Buda és Pest városától azonban nem igen várhattak kedvező döntést, mert szellemük német volt. Pestmegyéhez fordultak tehát. A megye ügyeket lelkesen karolta föl és a helytartótanácshoz ajánlotta be őket.

Ebben az időben állott a szintársulat élén Kelemen László, aki 1768-ban született Biharmegyében. Édesapja kántor volt, később Pesten működött. Tanulmányait 1788 körül végezte be. Grassalkovich gödöllői uradalmának ügyésze volt, majd megvált állásától s teljesen a színészetnek szentelte magát. Kelemen igen nagy lelkesedéssel vette kezébe a társulatot, de Unwerthtel, a helytartótanács felszólítása ellenére sem tudott megegyezni. Az országgyűlés elé terjesztette az ügyet. Ennek a nyomása alatt Unwerth hajlandó volt belemenni a szerződésbe a következő két feltétellel: 1. a társaság minden hétfőn Budán és minden szerdán Pesten játszhatik; 2. a bérletekkel Unwerth rendelkezhetik. Ez a második pont azonban csaknem lehetetlenné tette a magyarokra nézve a bérlet elfogadását, mert így a németek bérlete a magyar előadásokra is szolt s ez a magyar szintársulatnak óriási veszteséget jelentett. Ráday ezt Unwerth szemére lobbantotta, mire ő egyszerűen visszavonta a játszási engedélyt. Hosszabb utánjárás kellett hozzá, míg végre megegyeztek valahogy.

A játékot 1790 október 25-én kezdték meg *Igazházi egy hegyes, jó atya* c. ötfelvonásos »mulatságos játékkal«. Simai Kristóf volt a darab szerzője. A társulat eléggé jólsikerült előadásokat produkált, — ez országgyűlés azonban csakhamar megakadályozta sikerét: a rendek ugyanis Pozsonyba mentek s így nagy közönségük veszett el. Pesten kevés tagja maradt a társulatnak, anyagi viszonyaik mindég kedvezőtlenebbek és kedvezőtlenebbek lettek, úgy hogy ismét Unwerthtel voltak kénytelenek tárgyalni a játszási engedély kedvezőbb feltételeleiért. Unwerth minden kedvezményt megtagadott. A helytartótanács a vármegyéhez, a vármegye Pest városához utasította felebbezési kérvényüket. A város tanácsa aztán erőiesen felkészítette Unwerthet, hogy állapotjék meg kedvezőbben a magyar szintársulattal. Unwerth ravasz csellel akart kibujni a ránézve nem előnyös szerződés megkötése alól: kijelentette, hogy neki, mint albérlőnek nincs jogában a szerződést megkötnie, — holott eddig mindég ő kötötte meg a szerződéseket, a színház teljhatalmu urának mutatta magát. Kijelentette, hogy forduljanak a színészek Tuschl-hoz, a színház helyiségének főbérelőjéhez. Tuschl, aki Pozsonyban tartózkodott, még kevésbbé volt hajlandó tárgyalni, szerinte egyedül

Unwerthé az átruházási jog. Minden oldalról csupa bizonytalanság uralkodott tehát.

A társulat ismét a városhoz fordult, hogy erőszakolja ki Unwerthtől a kedvezőbb döntést. Elő is terjesztett egy javaslatot, mit hosszas, mérges vitatkozás követett. Pest városa nem akarta az ügy teljes elmérgesedését, két tisztviselőjét bizta meg azzal, hogy hozzák rendbe az ügyet a társulat és Unwerth között. Amikor pedig ezek nem tudtak a veszekedők között megállapodást létrehozni, az egész ügyet a Helytartótanács-hoz tették át, ahol pedig még kevésbbé védtek meg a magyar társulatot, mint a városnál.

A helyzetet súlyosbította az a körülmény is, hogy a társulat belügyei sem voltak rózsásak. Kelemen ugyanis, látva, hogy így a társulat elszokik a játéktól és anyagilag is teljesen tönkremegy, a tétlenség helyett a vándorszínészkedést ajánlotta eddig, amíg az ügyek rendbe nem jönnek. Ráday azonban ellene volt a vándorlásnak: — ennek az antagonizmusnak eredménye hosszú viszálykodás lett, amiért rengetegen otthagyták a szintársulatot.

A Helytartótanács nem tudott megegyezést létrehozni Unwerth és a magyar társulat között, minden a régi kedvezőtlen feltételek keretében maradt. A Várszínházban és Rondellában játszhattak ezentúl, — de a nagy béösszeg miatt rövid időn belül megint csak a Rischlféle ácsbódéba voltak kénytelenek visszavonulni.

Ki is bérelték a nevezett bódét s rögtön próbákhoz láttak. Most csak észre, hogy milyen kevés bennük a művészei érzék, a képzettség. Mester, rendező után néztek s egy Protasewitz Benedk nevű, lengyel származású és igen gyanusmultu kalandor ajánlkozott erre a szerepre.

Alig, hogy betette a színészek közé a lábát, máris viszályt támasztott közöttük. Teljesen át akarta ugyanis venni a vezetést, s így, ahol csak tudott, uszított az igazgató Kelemen ellen. Mikor aztán Kelemen vidékre utazott, Protasewitz a maga pártjára vonta a színészeket. Veszekedés támadt ebből, ami a társulat teljes széthullását készítette elő. Protasewitz ügyes fondorkodásaival átvette a társulat igazgatását, — de csak addig maradt ebben a szerepében, amíg a társulat kedvezőbb anyagi helyzetben volt. Amint megindultak az anyagi lejtőn, lemondott az igazgatóságról, s rengeteg pénzt magáhozvéve, — eltűnt. Az igazgatóságot megint Ráday Pál vette át, helyettese Kármán József lett. Igazgatásuk alatt példás fegyelem uralkodott a társulatban; ez a békés állapot, sajnos, nem sokáig tartott, a társulat nemsokára, Ráday és Kármán megfelelő előzmények miatt való. eltávozása után a züllés útjára jutott és a végleges feloszlás előtt állott. — A tél beálltával már a fabódé sem volt alkalmas számára. A helytartótanács pedig nem teljesítette kérését. Arról volt ugyanis szó, hogy nemzeti gyűjtés útján egy üres budaitelken felépítik az első magyar színház épületét.

Br. Podmaniczky József vette át az igazgatást s ő teljesen rendbe tudta hozni a már-már züllésnek indult társulatot. A fővárosi igényeket is kitudta elégíteni az a fegyelem, amit igazgatása létrehozott. Vessünk pillantást a társulatra Podmaniczky által megszervezett belügyeibe:

A szorosan a színházhoz tartozó személyek több osztályba tartoztak: 1) az első osztályban voltak a tkp. játszó tagok: nők, férfiak, A nő gárda 5 tagból állt, férfi 11 volt. 2) A direkciónak szolgálatában voltak: a »muzsika« direktora, egy kassza-tiszt, a színház sűgője, egy irodatiszt és

végül a muzsikusok. 3) A harmadik osztályba tartoztak a »szubalternek«: díszletezők, stb.

A gyakorlatban négyféle könyv szerepelt: 1) A főjegyzőkönyv, ahová az ékességek, aprólékos eszközök voltak bejegyezve, 2) Az öltözetek alapteltára, 3) Rekvizitumok kis jegyzőkönyve 4) Dekorációk kis jegyzőkönyve. Ezeket tartotta rendben a sűgő.

Igy alakult meg aránylag rövid idő alatt az első komolyan megszervezett európai nivóju magyar szintársulat.

1793-ban Unwerth, a nagy»ellenfél« helyébe Busch Jenő lépett, aki a magyar színjátszók igazgatását is átvette s ő hozta színre az első, magyarul előadott operát: *Pikko herceg és Jutka Perglis* címen, ami nem volt egyéb, mint egy német daljátéknak, Hafner »Prinz Schnuddi und Prinzessin Evakathel«-jének megmagyarosítása. A következő év hirtelen rontotta le ezeknek a kedvező eseményeknek eredményeit: Busch lemondott s nem lehetett szerződése megtartására kényszeríteni, a színészek között újabb viszálykodások törtek ki, — a szintársulatot kénytelen volt feloszlalni s csak 1807-ben tudott újra megtollasodni Pesten a magyar színészet.

A XVIII. század végén még egy szintársulat szórakoztatta magyarul közönségét: a kolozsvári. Ha valóban be akarunk pillantani a magyar színjátszás kezdetének történetébe, azzal is kell foglalkoznunk.

Erdélyben már az 1790-ben tett kijelentések felébresztették az érdeklődést a magyar játékszin iránt. Báró Naláczy József az erdélyi urak nevében föl is kérte Kelemen Lászlót, hogy adjon véleményt az erdélyi színészet megvalósításának lehetőségeiről. Kelemen ajánlkozott, hogy társulatával lemegy Kolozsvárra, de színészei tiltakoztak ez ellen s így a látogatás elmaradt.

Soós Márton volt az egyedüli magyarországi színész, aki befolyásolni tudta az erdélyi társulat sorsát. Aranka Györgynek adott utasításokat, aki az első erdélyi szintársulatot akarta megalakítani. De neki sem sikerült a dolog, mert a közönség nemtörődömsége feledésbe vitte az egészet.

Az első határozott lökés a nagyenyedi tógás deákoké és úrfiaké volt, akik 1791 szeptember 18-án nyelvművelő társaságot létesítettek. A tanárok lelkesedéssel karolták föl a dolgot s a tanulóssággal együtt munkálkodva, szép eredményeket értek el. Hármass programjuk volt: 1) latin, görög, német, francia színműveket gyakorolni, 2) eredeti költeményeket írni és 3) *eredeti magyar színműveket előadni*.

Kolozsvár közönségét, aki eddig nem akart tudomást szerezni a magyar szintársulat megszervezéséről, lázba hozta ennek a programnak a hire. Báró Wesselényi Miklós védnöksége alatt azonnal megindult a színház megszervezése.

Dr. Váli Béla szerint a szintársulat megszervezője Kocsi Patkó János volt, a splényi ezred tisztje. Patkó a katonaságnál ismerkedett meg Wesselényivel. Fiatal korában a német drámaírókat s bírálatokat tanulmányozta, később az angol s a görög színműveket is. Festészetben is jó eredményeket ért el. Pszichológiai ismereteiről is híres volt: — elmaradt színésztársainak tartott is pszichológiai előadásokat.

Dr. Ferenczi Zoltán azt állítja, hogy nem Kocsi, hanem Fejér János alapította meg az erdélyi szintársulatot. Nála a közönség *szórakoztatása* másodrendű cél volt: első volt a magyar közönség *művelése*. Az erdélyi

szintársulatnál három Fejér-testvér működött: Rozália, István és János. Tordamegyéből, Tur községből származtak, ahol apjuk középbirtokos volt. Apjuk halála után igen szűkösen éltek. A fiúk a kolozsvári ref. gimnáziumban tanultak, a leány is valószínűleg jó nevelést kapott. Mikor a színészet gondolata felbukkant, elhatározták, hogy erre a pályára lépnek.

Hogy a két állítás közül melyik igaz, nem tudjuk. Annyi bizonyos, hogy a kolozsvári szintársulatnál elejétől fogva, mindkét név szerepel: a Kocsi Patkó Jánosé és a Fejér Jánosé is. Az is tény, hogy viszálykodások voltak közöttük. A színészek ugyanis Kocsit nem szerették, mert túl szigorú volt velük szemben s így Fejér Jánost és Fejér Istvánt bízták meg (Váli szerint, aki az első igazgatónak Kocsit tartja) az igazgatással; Kocsira csak a művezetést hagyták.

Mig Magyarországon a szintársulatot csak óriási küzdelmek árán engedték játszani, Erdélyben az engedélyezés csak 3—4 napot vett igénybe. Csak olyan erkölcsös játékok előadásáért engedélyezték, melyek már előre »megvizsgáltattak« a könyvvizsgáló »kommissió« által, amikor pedig valamelyik községben játszani akartak, a helybeli hatóságnál jelentkezniök kellett.

Kocsi Patkó János mondta el az első szót a kolozsvári magyar szintársulat első előadásán: *A titkos ellenkezés, aitas Kölcséry* c. darabban.

Dilettáns volt ez a társaság s a közönség legnagyobb része inkább szeretett volna egy nagyobb koncepciójú, jobban felszerelt társulatot látni. Kocsi látta a hiányokat, igyekezett pótolni egyet-s mást, de igyekezetét nem igen koronázta siker, mert a színészek tulságos érzékenysége miatt csak belviszályokat szított s így a társulat nemsokára bomlásnak indult. Wesselényi nem akarta megengedni, hogy a társulat teljesen szétszűljön, pártfogásába vette és Fejér Istvánt, Kocsi legelkeseredettebb ellenfelét Magyarországba küldte, »tanúlmányútra«. Így — némileg — helyreállt a rend.

Ugyanekkor Őri Fülöp Marosvásárhelyt akart szintársulatot létesíteni. Be is nyújtotta a »Kolozsvári Magyar Nyelvművelő Társaság«-hoz kérvényt, engedjék meg, hogy Marosvásárhelyt is megnyilhosson a játékszin. A marosvásárhelyi tanács azonban nem engedélyezte a dolgot.

Pár heti béke után a kolozsvári társulatban ismét kitört a viszály. A társaság semmiképen nem akarta elismerni Kocsi fölényét, pedig ő csak jót akart. Tudását szigorral akarta érvényesíteni, mert fegyelmezett, rendes társulatot akart. Szigoráért a főkörmányszékhez színész-társai panaszt nyújtottak be, — ő is panasszal élt s elkeseredetten mondta el anyagi és erkölcsi áldozataival szemben a társulat hálátlanságát. Bizottság rendszabályozta meg a kolozsvári társulatot, viszont Kocsi felé is felállítottak bizonyos korlátokat.

A kolozsvári közönség sokkal jobban megbecsülte színészeit, mint a pesti. Állandó színházat akartak neki építeni. A terv azonban csak terv maradt. A társulat állandó anyagi nehézségekkel küzdött, minden megbecsülés ellenére is, s Wesselényi aki látta, mennyire nem tudja az a harminc színész fenntartani magát Kolozsvárt, a felét áttelepítette Magyarországra. Ennek a csoportnak első állomása Debreczen volt.

Nem akarok a két, illetőleg a kolozsvári társulat felosztásával már három, — szintársulat történetével tovább foglalkozni. Csak az első évek küzdelmeit, zavarosságát akartam bemutatni, azt, hogy ezek a lelkes emberek mit szenvedtek, küzdöttek a magyar szó szinpadravite-

léért, — s még az sem tudta bennük ellankasztani az erőt, ha a társulat rövidebb, vagy hosszabb időre a szétzúllás határain állott, egyéni, hiusági kérdéseket félretéve álltak a magyar szó szolgálatába, mert tudták, hogy kötelességük ez.

Budapest.

Sziklay László.

Forrásmunkák: Bayer József: A nemzeti játékszin története (Bp. Hornyánszky, 1887.) Ferenczy Zoltán: A kolozsvári színészet és színház története. (Kolozsvár, 1897.) Dr. Váli Béla: »A magyar színészet története. (Budapest, Aigner, 1887.)

FIGYELŐ

Megszólaltak a középiskolások.

Középiskolások. Ahogy ők látják a helyzetüket. Ara 2.— Ké. Szerkesztésért és kiadásért Kardoss Ferenc (Érsekújvár) felel. Megrendelhető Losonczy Sándor, Lučenec, Kisvég u. 7.

Főnti címen a szlovenszói magyar diákság öntevékenysége folytán röpirat jelenet meg Losoncon. A röpiratban tanár és diák őszintén és tárgyilagosan kívánják föltánni helyzetüket, — amint a füzet elején írják, — ahogy ők látják. A félszáz oldalas füzetben a következő tanulmányokkal találkozunk:

Krammer Jenő: A középiskolások. *Dobossy László:* A diák helyzete a mai iskolában és a mai társadalomban. *Krammer Jenő:* A mai középiskola szervezete. *Molnár Imre:* Az iskola válsága. *Kiss Ferenc:* A középiskolások gazdasági helyzete és osztálytagozódása. *Molnár Imre:* Néhány szó a leánykérdésről. *Mandler Edit:* Tizenhat évesek. *Tóth Zoltán:* Diáköngyilkosságok okozói. *Szekeres György:* Önképzőkörök alkonya. *Magyar Kálmán:* A katonásdi cserkészlet. *Kiss Ferenc:* Érsekújvár. *Szekeres György:* Haladó középiskolások mozgalmá és a Prohászká-Kör szervezkedése. — Tanár és diák viszonyáról.

Ezt a füzetet el kell olvasnia minden diáknak, minden nevelőnek, de minden szülőnek is. Nem szabad elzárkóznia ma senkinek sem a haladó szellemű fiatalságnak semmiféle meg-

nyilvánulása elől, mert ezzel csak késleltetjük az ifjúság ezerféle égető kérdésének megoldását.

A füzet egymásután taglalóira veszi: a középiskola mai formáját, a diák és diák, és a diák és tanár egymáshoz való viszonyát, a cserkészletet, az önképzőkört, a diák helyzetét az iskola falai közt és kint az életben, stb. Fölveti a problémákat, de nem elégszik meg evvel, többet akar: utat szab, módot nyújt, irányt mutat egy egészségesebb évjárat megnevelésére.

A röpirat végén a szerkesztőbizottság fölveti egy ifjúsági lap megindításának kérdését. A Mi Lapunk kényszerű megszűnése óta folyóirat nélkül áll az ifjúság. A kérdés időszerű és megoldásra vár.

A röpirat izléses kivitele Losonczy Sándor nyomdáját dicséri. (s. l.)

Meghalt Varsányi Irén.

Mint ha valami végzet kísérné a magyarságot, mely azon egyéneket ragadja el a legkorábban, akikre a legégetőbb szüksége van. Így mostan Varsányi Irént, a csodálatos képességű prózai színésznőt kísérte utolsó útjára egy nemzet fájdalma. Varsányi Irén azon ritkatehetségű színésznők közé tartozott, aki előadó és alakító művészetével nem csak a magyar, de a világ legelső drámai színésznői közé emelkedett. — Istenadta

páratlan tehetségével a legapróbb részleteket is a legcsodálatosabb precizitással művészivé tudta varázsolni. Nem egy alkalommal volt szükséges az ő szubtilis lényé, hogy a szindarab-ból szindarab legyen. Nem egyszer csak az egyénisége tudott egyébként rossz darabokból tartós műsorszámot képezni. Molnár Ferenc is sikereinek nagy részét Varsányi Irénnek köszönheti. Aki látta őt a Liliomban, a Testőrben, a Hattyúban az tudja, hogy ezen darabok világsikerü elindulásához elsősorban Varsányi Irén páratlanul ragyogó tehetsége járult hozzá. Halála nem csak Magyarország, hanem az egész magyarság vesztesége.

(b. m.)

A New-yorki The New History Society,

három pályadíjat írt ki a következő témára: *»Miképpen járulhat hozzá az egyetemi ifjúság a világ egyesült államainak a megvalósításához«*. Az első díj háromszáz dollár; a második kettőszáz és a harmadik száz dollár.

A pályázat részletes feltételei:

- 1) A kéziratokat 1932 november 1-től egészen 1933 február elsejéig lehet beadni.
- 2) Nem szabad többet tartalmaznia a kéziratnak 1200 szónál.
- 3) Eredetieknek kell lenniök, azaz csak olyan munkával szabad a pályázaton részt venni, amely sem könyv alakjában, sem pedig folyóiratban ez ideig nem jelent meg.
- 4) A pályázat nyelve német, angol, francia.
- 5) A pályázatokat szerzőik ideológiai szemlélete alapján, valamint a munkában felvetett megoldási lehetőségek gyakorlati értéke szerint bírálják el.
- 6) Pályázhat minden olyan egyetemi vagy főiskolai hallgató (nemre való különbség nélkül), aki valamely európai egyetemnek, vagy főiskolának a rendes hallgatója és aki a harmincadik életévét még nem töltötte be.

7) Minden pályázó csak egy munkával szerepelhet.

8) A pályadíjakat egy később megválasztandó bizottság ítéli oda.

9) A pályadíjakat 1933 június végén adják át Párisban.

10) A pályadíjjal koszoruzott munkák először a »New History« című folyóiratban jelennek meg.

11) A pályázatokat »Weltbewerb« jelíggel kell ellátni, azonkívül rajta kell lennie minden *egy oldalra gépett* oldalon a szerző nevének és pontos címének.

12) Valamint az egyetem vagy főiskola nevének, amelyhez tartozik.

13) A munkát két példányban kell beküldeni.

14) A kéziratot visszaküldik.

15) A pályázatot a következő címre kell küldeni: »The New History Society, Prize Competition, 132 East 65 th. Street, New-York. N. Y. — U. S. A.

Minden egyéb dologban felvilágosítást ad a Federation international d' Université 3. Rue la Goff. Paris 5. France.

Egyetemi várost építenek Madridban.

Madridban építik már az impozáns méretű egyetemi várost. A tervezet keresztülvitelére 300 milliót áldoznak. Az építészek kb. 10—12 év múlva készülnek el munkájukkal véglegesen. Már készen áll a mezőgazdasági főiskola, a Velasquer ház, a francia diák otthon, egy hatvanötezer embert befogadó stadion, a diákalapítványi ház és az egészségügyi intézet. — Az egyetemi várost fakultások szerint osztották föl. — Hja, amelyik állam nem költi minden pénzét a katonaságra, meg a külföldi reprezentációkra, annak ilyesmire is telik.

Tomista filozófus kongresszus Prágában.

Október hónap első felében háromnapos kongresszus keretében rendezték meg a csehszlovák filozófusok

számos külföldi szakember részvételével idei összejövetelüket. Ezzel kapcsolatban Pfeiffer Miklós dr., kassai székesegyházi kanonok, aki a kongresszus egyik elnöke volt, a Prágai Prohászka-Kör meghívására részletes előadás keretében ismertette a kongresszus munkásságát és pontosan bemutatta az új filozófiai irányok fejlődését a XIX. századtól napjainkig. Előadásában kiemelte, hogy a pozitivizmus és subjektivizmus után egy határozott visszatérés mutatkozik a mai korban Aristoteles és Aquinói szt. Tamás gondolköréhez. Az előadás után, melyet több hozzászólás követett, Cvank László köszönte meg a kör nevében az előadónak értékes előadását. (sch. k.)

Werner Sombart Prágában.

Október 18-án a prágai német egyetem jogi karának meghívására a Karolinum nagytermében tartotta meg előadását W. Sombart berlini egyetemi tanár »A nemzetgazdaság három válfaja« címen.

Előadásaiban részletesen ismertette a gazdaságtudomány három irányvénének a transcendentális, kultúrális és természettudományi bázisainak történeti fejlődését, majd a nemzetgazdaságtan célját ismertette a mai gazdasági krízissel kapcsolatban. Azonban erre pontos megoldást nem adott; — mivel szerinte a nemzetgazdaságtan egyedüli célja a megértés és annak szabálytalan, esetleg törvényben való kifejezése. Feladata viszont az, hogy a kereskedelmi életben segédeszköz legyen úgy az egyesek, mint a tömegek (gyárak, trösztök) részére. Végül foglalkozott az igazságos ár (sistem practicum) elvével, melyet azonban nem a mai »khaotikus« gazdasági állapotban vélt megvalósíthatónak, hanem gazdasági helyzetének elengedhetetlenül fontos létfeltételéül tüzte ki.

Az illustris előadót hosszantartó és meleg ünneplésben részesítették, majd Weizsäcker professzor, a jogi kar dékánja és Magnificus San. Nicolo rek-

tor köszönték meg értékes előadását, azon reményüknek adva kifejezést, hogy Németország nagy szociológusát rövid időn belül ismét körükben fogadhatják. (sch. k.)

A magánjog kodifikálását végző bizottság

befejezte a munkáját és a törvényt előkészítő javaslat már nyomtatásban is megjelent úgy, hogy a törvény beiktatása már rövidesen elvárható. Ezzel egyidejűleg megszűnik Szlovensz-kón az eddig érvényben lévő magyar magánjog, mely Verböczy hármaskönyvén és a judex-curialis konferencia határozatán kívül a hiányokat kitöltő és a magyar nép kiváló jogi értékéről tanuskodó szokásjogon alapult. Az új javaslat főleg Krčmar és Weis egyetemi tanárok munkája, akik alapul a régi osztrák magánjogot vették, de felhasználták a modern jogtudomány legkifejlettebb eszközeit is. — Hogy mennyiben és mily módon érinti, illetőleg befolyásolja a mi viszonyainkat, arra még alkalomadtán visszatérünk. (b. m.)

Egy érdekes per.

Jaques Martin francia református teológust egy évi fogságra ítélte a francia bíróság azért, mert a behívó parancsot visszaküldte a politikai hatóságoknak avval, hogy az evangéliumi törvényekkel ellentétben állanak azok az emberi törvények, amelyek fegyverviselésre kötelezik az alattvalókat.

Az eljárás folyamán nagyon érdekes tanuallomások hangzottak el így többek között Mc Coormann református lelkész, teológiai tanár a következőket mondta: Minden felelősség reánk tanárookra hárul, mert Jaques Martint egy olyan könyvvel ismertettük meg, mint az evangélium, és egy olyan legfelsőbb Urral ismertettük meg, mint Krisztus. Ha tehát van bűne, akkor ez egyedül az lehet, hogy ezeket elfogadta. — Richard Bloch. frontharcos, a becsület-

rend lovagja azt vallotta: Mi azért viseltünk háborút, mert fel akartuk szabadítani az országot, hogy az utánunk következő nemzedékek megszabaduljanak a háború átkának a súlyától és soha többé ne viseljenek háborút...

Ezen tanuvallomásokhoz nem kell kommentár...

Egyetemi tanárok kerestetnek.

Nadir sach Afganisztán uraldodója gyönyörű egyetemet épített föl Darlelmann városában. Négyszáz hallgatója is lenne az egyetemnek, csak előadókban van hiány. Épen ezért egy nagyobb bizottság fog Európába jönni, hogy előadókat szerezzen.

Néhány érdekes statisztikai adat

A német és francia tüzérség a világháborúban 9 milliárd kettőszázötven millió márkát lőtt el.

Európában százhusz nyelven beszélnek. A legelterjedtebb a német: 80.903.000 ember beszéli. — Oroszul 70.254.000; angolul 47.001.000; olaszul 40.807.000; franciául 39.841.000 magyarul pedig 14.600.000 ember beszél.

A német rögtönítélő bíróság aug. 14-től szeptember 23-ikáig hozott — számtalan ítéletében 214 év börtönt, 166 év fegyházra szabott ki, továbbá öt halálos ítéletet hozott, amelyet kegyelem útján életfogytiglani fegyházra változtattak át.

Főiskolás mozgalom

ANKÉT

a csehszlovákiai magyar főiskolai hallgatók ideológiai mozgalmairól.

A helyzet tisztázása céljából ankétot rendeztünk a csehszlovákiai magyar főiskolai hallgatók ideológiai mozgalmairól. Először a Sarló, a Prohászka Kör és a Magyar Munkaközösség hivatalos álláspontját közöljük, majd egy munkatársunk összefoglaló cikkét hozzuk, ami után helyet adunk a hozzászólásoknak. Mivelhogy nagyszámu hozzászólást várunk, két oldalnál hosszabb véleménynyilvánításokat nem közölhetünk.

III. A Magyar Munkaközösség.

1932. január 21-én alakult Prágában egy új magyar főiskolás mozgalom, a Magyar munkaközösség, mely rögtön megalakulásakor nyíltan kimondotta, hogy a mai társadalmi erőktől túlfeszített történelmi időkben nem maradhat meg programja egy *csak* ifjúsági organizációt, vagy *csak* ifjúsági ideológiai keretet jelentő formának, mert hisz megindítói és tagjai maholnap a megnőtt életbe lépnek. Azért olyan programot kell adnia, hogy az egyetemet elhagyó munkásai, mint egységes munkatervezetnek beváltói, helyezkedhessenek el a kisebbségi magyar intelligenciában. A közéleti realitásokkal való ilymódú közvetlen érintkezése volt az oka annak, hogy egyes politikai pártok igyekeztek maguknak ki-sajátítani és hogy rosszakarói igyekeztek a mozgalmat nyomban azokkal azonosítani.

A Magyar Munkaközösség magyar nemzeti mozgalom, mely első sorban a dolgozó magyar néprétegekért indult a magyar szociális

kérdés megoldására s a magyar nemzeti szolidaritást az egyre növekvő társadalmi lelkiismeret és társadalomdinamikai strukturális erők sodrába emeli. Az ifjúságból indult ki s így csak is az ifjúság forralhatja ki annyira önmagában, hogy hathatós közéleti tényezővé váljon.

Nem ideológiai mozgalom: a szó *abszolút filozófiai* értelmében, ha ideológia alatt a lét és nem lét, a test és lélek és a többi nagy filozófiai kérdésekre adott feleletet értjük. De igen is ideológiai mozgalom olyan értelemben, hogy a *történelmi és társadalmi* eseményekről megvan a maga határozott világnézete, mely a bennünket körülvevő társadalmi struktúrával szemben elfoglalandó álláspontot determinálja és határozott programot ad.

A mozgalom ideológiai alapjai:

1.) A *szociális kérdést* a mai társadalom legfontosabb kérdésének tekinti. Ezáltal a polgári kapitalizmussal és a még mindig felszakadó feudális visszaélésekkel leszámolt. Három nagy világmozgalom adódna kezügyébe, hogy antikapitalista álláspontjának végső konzekvenciáit is levonja. Ezek: a marxista kommunizmus és szociáldemokrácia, a hitleri fasizmus és a katolikus szocializmus. Az elsővel materialista kultúrbarbarizmusa és a gyakorlatban bevezetett nihilista internacionalizmusa miatt *semmit sem kezdhet*. A második nem ad abszolút értékű társadalmi programot, inkább a jelenlegi világpolitikai helyzettel szembehelezkedett türelmetlen negációt. A harmadik bármennyire is elfogadhatót nyújt, mégis részletmegoldást jelent, mely mellett felekezeti különbség nélkül az összmagyarság számára aktuális szervezkedésre is szükség van. A középeurópai népek történelméből felnövesztett magyar szociális kérdés csak *egy speciális középeurópai szociális megújulással* oldható meg. Mert a magyarságnak, mint középeurópai népnek, történelmét két jelenség határozta meg: 1.) mindig valamely fejlettebb kultúrájú nyugateurópai nép kizsákmányoltja, legjobb esetben eszköze volt, és 2.) azért úgyszólván csak 1867-től élt önálló állami életet s így társadalompolitikai fejlődéséből kimaradt egy fokozat: a liberális kapitalista polgári rend. Egy középeurópai determináltságú magyar szocializmusnak tehát első sorban konkrét feladatai vannak: az elkapitalizált feudalizmus által alacsony szellemi nívón tartott intelligenciának önálló gondolkozásra és cselekvőképességre való nevelése és sorsának a feltörekvő társadalmi osztályok: a fizikai dolgozók jogköveteléseivel való azonosítása és egyéolvasztása. Ez lenne a világtársadalom megformálásának középeurópai feladata.

2.) A szociális kérdés speciális középeurópai feladatainak kihangsúlyozásával adva van a *nemzeti kérdés* megoldása is. Mert a középeurópai nemzetek s így a magyarság is, társadalmi alacsonyabbrendűségben éltek Nyugateurópával szemben. Nyugateurópa mindig kiválasztott közülük egy-egy legerősebbnek látszó nemzetet, melynek megkötött szabadságjogokat adott és melynek a többit kiszolgáltatta, hogy azokat féken tartsa. A világháború óta a középeurópai helyzet annyiban változott, hogy a magyarság helyett a szláv nemzetek és a románok kerekedtek felül. Ma a magyarság van kiszolgáltatva és épen azért a középeurópai el nem sikkasztható közös történelemért való munkán kívül, — különösen az utódállamokban, — fokozottabb önvédelemre van szüksége.

3.) A *vallás kérdésében* a Magyar Munkaközösség határozottan elhatározza a felekezeti viszálykodásnak. Mivel azonban az ellentétek na-

gyon is ki vannak élezve, az összmagyarország számára készült program természetszerűleg nem teheti magáévá a katolikus, vagy protestáns felekezeteknek még szociális programját sem, teljes egészében, amennyiben azok egymással ellenkező dokmákra vannak építve. Ha esetleg még lenne is megoldás, ezáltal ab ovo kizárnánk azokat a zsidókat, akik pl. még Csehszlovákiában is magyaroknak vallják magukat. A vallási szociális mozgalmakkal való párhuzamos együttműködés azonban lehetséges lenne, — különösen a közös ellenség, a marxista materialisták és internacionalisták ellen, — amennyiben azok a magyarság önvédelmi frontját nem szakítják ab ovo ketté.

4.) *Közgazdasági kérdésekben* szintén a középeurópai társadalmi társadalmi fejlődés kihagyása az irányadó. A régi Magyarország a liberalizmus napnyugtakor, a háború kitörése előtt, még annyira sem volt liberális és polgári, amennyiben az akkori Ausztria liberális és polgári volt. Különösen a gazdasági élet, a köztestületek, szövetkezetek, önszegélyző egyesületek stb. működése volt koncentrálna. De nem egy eljövendő államszocializmus antiliberális szellemében, hanem a feudalizmus csökevényeként. Ezért van az, hogy a magyar falu gazdaságilag annyira önállótlan. Ha a szövetkezeti eszme a világgazdaságban túlhaladott álláspont is, Szlovenszón és Ruszinszón egy idejében és 'kellő eszközökkel kiépített szövetkezeti rendszerrel még sokat lehetne mentni és a társadalmi megújulás útját egyengetni.

5.) A mozgalom *kultúrprogramja* szembefordul egyrészt azzal a magyar kultúrakcióval, mely az elkapitalizált feudalizmus életfenntartásáért egy átkeresztény, a valóságokat elkendőző kultúrát és művészetet dédelgetett. A mai időkkel szemben megkívánt roppant szociális felelősséggel megkötött kultúrában és művészetben a társadalmi és pszichikai betegségek őszinte és nyílt feltárását követeljük. De csak is a marxista kultúra és művészet kultúrbarbarizmusának, izléstelen, erkölcsi anarchizmusának és abszolút materiális világnézetének kizárásával.

A mozgalom működése:

1.) *Az egyetemi városokban* igyekszik a már meglévő diákszervezeteket és egyesületeket programjával átütetni, hogy az ideológiai alapoknak pedagógiája nagyszerűen sikerült. A prágai magyar főiskolás életet sikerült a felvetett problémákkal mozgalmassá, nívóssá és szinte lázassá tennie s annyi hívet nyerni, amennyit még egyetlen mozgalomnak sem sikerült nyernie. A mozgalom rengeteg előadáshoz és vitaestéhez adta meg az iniciatívát, melyek az összdíakság nagy részvétele és szinte felcsigázott érdeklődése mellett folytak le. Sajnos a pozsonyi és brünni diákélet kultúrprogramja jóval a prágai mögött maradt, már csak a diákság kevesebb számarányánál fogva is. Így Pozsonyban és Brünnben még nagyon bizonytalan hírek keringenek a diákság körében a Magyar Munkaközösség igazi lényéről. Inkább tudománytalan informálatlanság ez és nem tudományos számvetés. A főiskolások pedagogizálása a Magyar Munkaközösség részéről még távolról sem befejezett tény. Még nagy feladatok várnak ránk!

2.) *Szlovenszón és Ruszinszón* a sajtóban megjelent beszámolók és személyes informálás és propagáció útján értesültek az ifjúság ez új megmozdulásáról. A csehszlovákiai magyarság számára a Magyar Munkaközösség jelszava a gazdasági és kulturális aktivitás, ami az új politikai alakulatokkal szemben tanusított, részleteiben máig is

fenntartott, sok tekintetben öngyilkos passzivitás feladását jelenti ugyan, de egyetlen célja a kisebbségi magyarság önvédelmi munkássága lehet csak a gazdasági és kulturális szláv expanzió ellen, a természetes társadalmi erők: a föltörekvő, szellemi és fizikai dolgozók természetes társadalomdinamikai erejével összekötve. Ebből következik, hogy a Magyar Munkaközösség nem vállalhat közösséget azokkal, akik: 1.) internacionalisták, vagy legjobb esetben nemzetileg közömbösek, 2.) felhalmozott tőkéjük, vagy kapitalista osztályérdekük fenyegetett helyzetéért »hazafyak«, vagy annak érdekében a gazdasági élet diplomata útjain már is az elnyomókkal társultak és 3.) akik csak elvesztett feudális előnyeikért, vagy nem egyszer szegényes uraskodásaik visszasírásáért magyarok. — A Magyar Munkaközösség célja a szellemi és fizikai dolgozók kollektív magyarságának kiépítése. Ez irányban indult már meg elsősorban a fentvázolt szellemben megcsinált szlovenszkoí és ruszinszkoí szövetkezeti rendszer kiépítésének valamint a fentvázolt ideológiai és kultúr-programnak propagálása a városokban és falvakon tartott és tartandó előadások és kultúrmegmozdulások keretében. Ezen program egyik irányadója lesz a magyarsággal közös történelmi sorsú népekkel való közös megértés és programtalálkozás keresése.

Prága, 1932. október.

A Magyar Munkaközösség megalapítói.

HIVATALOS RÉSZ

A CSMASZ tagegyesületeinek beszámolója.

8. Magyar Akadémikusok Köre, Prága.

A prágai MAK venceltéri klubhelyiségében intenzív és nívós kultúrmunka folyt le az elmúlt tanévben. Ez a munka felelt meg leginkább a magyar főiskolás kultúrmunkásság intencióinak: előkészülni a csehszlovákiai magyar társadalomban való aktív részvételre, kipótolni azt a magyar szempontból nagyon is fontos intelligenciakelléket, amit az idegen egyetemeken tanuló ifjúság nem kaphat meg: a speciális magyar tudományos felkészültséget, a magyar történelem és művészet ismeretét, a magyar társadalmi viszonyokban való tájékozottságot. Ezt a célt szolgálták a prágai MAK előadásai és vitaestéi, melyek néha valóságos diákparlamentekké alakultak át, ahol a magyarság eljövendő erői csaptak össze az intellektuel ember felkészültségének sokfajta megjelenési formáiban. Ezek a vitaesték nem egyszer annyira érdekfeszítők voltak, hogy a diákság az éjfél óráig vitatkozott. Mert a legfőbb dolog az volt, hogy az érdeklődés fel volt keltve, nem kellett senkit se kényszeríteni, hogy az előadásokra és vitaestékre eljárjon.

Az előbbi években, sőt az elmúlt év elején is, a prágai MAK vitaestéi lassanként az egyre balra tolódó Sarló és a makacs reakciós ifjúság szócsatája volt, melyben természetesen mindig a sarlósok vitték a szót. A reakció csak nagy frázisokra, legjobb esetben az öregektől ellesett öreges tudakoskodásra volt képes. Akadtak ugyan ebben a légkörben is egyéni kiválóságok, — mint ezt az Orbán László szerkesztésében megjelent 1930/31-es MAK-évkönyv bizonyítja, — a közhangulat mégis fojtott volt és egy kisebbségi nemzettest jövője szempontjából

teljesen reménytelen. Az új életet, az új érdeklődést és az új munkásságot a Magyar Munkaközösség megalakulása hozta magával, mely mint kész alakulat meglepetésszerűen jelentkezett a prágai MAK-ban az 1932. január 22-én rendezett vitaesten. Megtámadta egyrészt a Sarlót, másrészt a Prohászka-Kört s védekezésre készítette azokat. Ettől fogva az ideológiai forrongás volt a MAK kultúrmunkájának tengelye három irányban: egyrészt a marxista-leninista Sarló, másrészt a katolikus Prohászka-Kör által két absztrakt világnézeti síkon reprezentálva, míg a Magyar Munkaközösség a speciális magyar szociális megújulásnak és a kisebbségi magyar öfenntartás kulturális és nemzetiségi megszervezésének kérdését tartotta napirenden. A különbség a MAK szempontjából az volt, hogy míg a Sarló, de különösen a Prohászka-Kör exkluzív egyesületi elzárkózásban és önképzésben adta ki erejét, addig a Magyar Munkaközösség munkásságának gócpontja tulajdonképpen a MAK mozgalmas kultúrélete volt.

Az előadások szakszerűségük mellett mindig valamely aktuális problémához szóltak. A választmány megbízására előadást tartottak: Darvas János, a P. M. H. szerkesztője, Duka Zólyomi Norbert dr., a CsMASz volt elnöke, Irmann Klára dr., a prágai Róza-otthon vezetője, Jarnó József, író, Mágócsy Dietz Sándor dr., közgazdasági szakértő, Richter János, szenátor és Törköly József dr., képviselő. A diákság részéről előadást tartottak: Adriányi László, Dobossy László, Estók Gyula, Gayssler Pál, Havas Tibor, Huszár György dr., Konta István, Kubinyi László, Leidenfrost Gyula, Ónody Zoltán, Veress László és Wein Gyula, Nagy Barna, Ragályi Antal dr. és Toperczer László előadást, míg Baráth László és Zapf László három előadást tartottak. Az előadások tárgyai általános nagy világkérdések, valamint a csehszlovákiai magyarság gazdasági, kulturális és művészeti viszonyai voltak. Nem annyira számbelileg jelentenek haladást az előző év munkájához képest, mint inkább nívó és aktualitás tekintetében, amit mindennél inkább bizonyítanak azok a hatalmas viták, melyek nyomukban keletkeztek.

A prágai MAK a nyilvánosság előtt is szerepelt több ízben. Így először a Prágában az Uránia nagytermében 1931. november 19-én rendezett Kazinczy-ünnepségen, melyen Ragályi Antal dr. elnöki megnyitót mondott, Sziklay Ferenc dr. Kazinczyról tartott előadást, Zapf László pedig Kazinczyról és az ifjúságról, Kubinyi László Ady-verseket szavaltak, Zoltán Irén operaénekesnő Halász László karmester zongorakisérével magyar népdalokat és operaáriákat énekelt, Kálix Jenő zongoraművész Kodály- és Bartók darabokat adott elő. Az 1931. november 21 és 22-én tartott pozsonyi főiskolás ankéton Baráth László, Leskovics István, Létay Zoltán, Ragályi Antal dr. és Zapf László képviselték a prágai MAK-ot. Baráth és Zapf előadást tartottak, a vitákban pedig a prágai MAK képviselői domináltak. Az 1932. február 4-én rendezett műsoros bálon Stein Bözsi hegedűszámmal, Zádor Dezső, zongoraszámmal és Kossány József szavalatokkal szerepelt. Nagy sikere volt az 1932 március 11-én rendezett Győry-estnek, mely Győry Dezsőnek az ifjúsággal való újbóli találkozását demonstrálta. A Győry-esten Zapf László szavalatokkal illusztrált előadást tartott Győry Dezső költészetéről, Madarász Lajos, Nagy Árpád és Turóczy Bertalan Győry-verseket szavaltak. Győry Dezsőnek ez alkalommal az ifjúsághoz intézett ön-

vallomását Baráth László olvasta fel. Veress László megzenésített Győry-verseket adott elé.

A prágai MAK klubhelyiségében játszódtott le a prágai magyar ifjúságnak a Csehszlovákiai Magyar Tud. és Művészeti Társaság megalkakulása alkalmából való állásfoglalása 1932. február 12-én, mikor az ifjúság egységes állásifoglalását az egyes szakokban Baráth László, Dobossy László, Jantzy Béla dr., Nagy Barna, Ónody Zoltán, Orbán László, Wein Gyula és Zapf László tolmácsolták. Az est eredménye a májusban megjelent röpirat volt. Igen érdekes volt az 1932. február 21-én rendezett vitadélután, melyen a Sarló és a Magyar Munkaközösség a Sarló kihívására a csehszlovákiai magyarság gazdasági megszervezésének lehetőségeiről vitatkoztak. Végül a prágai MAK klubhelyiségében alakult meg 1932 június 10-én a Csehszlovákiai Magyar Akadémikusok Önségélyező Egyesülete, mely a főiskolás diákság összes ideológiai irányzatának az önségélyezésbe való egységes és aktív bekapcsolódását jelentette.

A prágai MAK vezetőségének ez éven is nagy tervei vannak s ha ideológiai irányok közti feszültség nem fog gátlólag hatni, akkor a megkezdett úton még nagyobb és maradandóbbat alkothat, mint az elmúlt éven.

Zapf László, a prágai MAK kultúrreferense.

9. Corvinia, Brün.

A Corvinia munkássága az egyesület XII-ik évében (1931—32) is a rendes keret ek között mozgott, amikor az ifjúságban a magyar nemzeti és a keresztény szellemet, az önfegyelmet és tekintélytisztelést fejlesztette, erősítette és a tanulmányok végzésében igyekezett segédkezet nyújtani. — Hetenként tartott táborozásain szereplő előadások és viták segítségével olyan kérdésekkel foglalkozott, melyek nemcsak a magyar ifjúságot hanem az egész kisebbségi magyar társadalmat is élénken foglalkoztatják. — Az évben tartott előadásokat és vitaestéket három csoportban osztályozhatjuk:

1. *A magyarság problémái* összefoglaló címen tárgyalás alá kerültek: A világnézetek kialakulása (XI. 4.) A szocializmus (XI. 11.) Faji és felekezeti kérdés (XII. 18.) A magyar szabadságharc (X. 21.) Mit tartalmaznak a békeszerződések? (II., 13.) A nemzeti eszme irányelvei (IV. 20 és V. 4.) A német nemzeti szocializmus. (V. 18.)

2. *A kisebbségi magyarság gazdasági kérdései*, ahol az agrárkérdéseket, (V. 30.), telepítések és földreform (VI. 15.), a szövetségi rendszerek (II. 24.) a kapitalizmus módszerei és a gazdasági válság (III. 29.) és a kartellek (I. 27.) képezték a vita tárgyát.

3. *A magyar műegyetemi hallgatóság problémái.* Ezek megbeszélésére dec. 13-án tartottuk meg a magyar műegyetemi hallgatók második ankétját, ahol mindjobban kidomborodott az az elv, hogy a magyar műegyetemi hallgatónak megbeszél munkaterv alapján saját erejéből kell pótolnia ezeket a hiányokat amelyekért a műegyetemek mai tantervében mutatkoznak, egyben szó volt a technikai főiskolák reformjáról, és azokról a lehetőségekről, amelyeket az ifjúsági egyesületek és a hiányok kiküszöbölésében vagy pótlásában nyújthatnak. Ebbe a csoportba tartoznak a nyári üzemi gyakorlatok, a mérnöki munkanélküliség és az ankétan felmerült kérdések részletesebb megvitatása.

A táborozásokon kívül kiemelkedő esemény volt a december 12-én megtartott *Kazinczy ünnep*, melyen Dr. Sziklay Ferenc dominusunk tartott értékes előadást Kazinczy Ferencről, a műsor többi számát a Corvini énekkara és egyik kenyerespajtásunk. tárogató szolója töltötték ki magyar dalokkal. — Dr. Grosschmid Géza és Dr. Pfeiffer Miklós dominusaink szabadegyetemi előadásaikkal és az egyesület az ifjúság kérdéseiről tartott vitáestjein való részvételükkel gazdagították tudásunkat. — Minden-szentek napján a Brünmben eltemetett magyar katonák sirjain gyújtottunk mécsest.

A brünni MAKK-al való testvéri együttműködésen kívül a német, eszt, bolgár, lengyel nemzeti diákokkal a már fennálló barátságos viszonyt közös esték voltak hívatra kimélyíteni, az összejöveteleken a magyar jelent és multat, a nemzeti művészetet és kulturát ismertettük. Eszt diáktársaink számára egyesületünk egyik tagja kétizban rendezett kirándulást Buda-pestre, illetőleg Magyarországba és Szlovenszkóra.

A taglétszámban némi apadás állott be, mert több kenyerespajtásunk elvégezte tanulmányait, illetőleg katonai szolgálatra vonult be, ezzel szemben az ipari válság következtében kevesebb magyar diák kereste fel a brünni német műegyetemet, úgy hogy a tagok száma 20-ra csökkent.

A tagok tanulmányát és önképzését nagyban fejlesztette az egyesület könyvtára; sporttevékenységet pedig a német műegyetem testedzés tan-székének keretében fejtett ki.

Talán csekélynek látszó, de sok kitartást és erős szervezettséget igénylő munkánkat a magyar nemzeti és keresztény szellem hatotta át. Munkánk közben sok rosszakaratu gáncsokkodással és meg nem értéssel kellett megküzdenünk, de ez nem akadályoz meg abban a törekvésünkben, hogy a választott uton haladjunk tovább és szolgáljuk nemzetünket — mint a Corvinia jelszava mondja — »most és mindenkor.«

A Corvinia vezérsége.

A prágai Magyar Akadémikusok Köre évkönyve

272 oldal.

Szerkesztette: ORBÁN LÁSZLÓ.

272 oldal.

A főiskolás egyesületek tagjai számára csak 15,- kor.

Hirdessétek promociótokat a Jövőben!

5 sorig 20 korona, minden további sor 3 K

HIREK

Lapunk következő száma december elején jelenik meg.

Köszönetnyilvánítás

Ez uton tolmácsoljuk köszönetünket nemes adományozóinknak, akik szíves adományaikkal előmozdították a kezdet nehézségeinek a leküzdését s így lapunk anyagi bázisának a megerősítéséhez nagyban hozzájárultak.

Ezideig adakoztak:

Dr. Grosschmid Géza, Kassa, 500 koronát, Kegyesalapítványi pénztár, Kassa, 200 koronát, Dubizmay Kálmán, Kassa, és Gombos József, Kassa, 100—100 koronát, Dr. Pajor Miklós, Kassa és Poledniák Károly cég Kassa 70—70 koronát, Dr. Anisich Oszákr, Kassa, Asztória kávéház, Kassa, Dr. Balázsy Andor, Kassa, Berzévichy Béla, Kassa, Dr. Blanár Béla, Kassa, Bratislavai Ált. Bank fiókja, Kassa, Fábry Viktor, Eperjes, Forbáth Jenő, Kassa, Dr. Fried Hugó, Kassa, Gergiz, Kassa, Ing. Gerhard Kálmán, Kassa, Greguss Gyula, Kassa, Kassai Takarékegyesület, Dr. Kissóczy József, Eperjes, Krausz Józsefné, Kassa, Dr. Littmann János Kassa, N. N. Kassa, Ormay Ottóné, Kassa, Osztián Kálmán, Kassa, Dr. Pfeiffer Miklós, Kassa, Dr. Pilát József, Kassa, Dr. Sziklay Ferenc, Kassa, Szlovák Ált. Hitelbank, Kassa, Schöpflin Aladár, Kassa, és Toszt László, Kassa 50—50 korona, Berevszky Géza, Kassa, Deák Gyula, Kassa, Ing. Darvas, Ing. Kasztriner cég Kassa, Fiedler Pál, Kassa, Dr. Kriebel Edgár, Kassa, N. N., Kassa, Dr. Neuwirth János, Kassa, Dr. Poliszky Béla, Kassa, 40—40 koronát, Duke Ede, Kassa, Dr. Dacsinszky Adolfné, Kassa, Gregor Endre, Kassa, Dr. Havas Oszkár, Korányi Iloná, Kassa, Korona bank, Kassa, Dr. Maléter István, Eperjes, N. N. Kassa, N. N. Kassa, N. N. Eperjes, Palyó Mihály, Kassai Ipari és Hitelszövetkezet, Ko-

Kassa, Peskó Lászlóné, Kassa, Dr. Simai Béla, Kassa, Dr. Stamberget Hedvig, Kassa, 30—30 koronát, Vukovits Márta, Kassa, 25, koronát, Dr. Aranyossy Arisztid, Kassa, Ambrosch cég, Kassa, Bandur István, Kassa, Cs. Kassa, Dr. Demeter István, Kassa, Deutschberger Emil, Kassa, Drumár László, Kassa, Dr. Friedmann Dezső, Kassa, Greguss Gyula, Kassa, Hamkó Miklós, Kassa, özv. Halmy Károlyné, Kassa, Hensch Edit, Kassa, Dr. Horváth Antal, Kassa, Dr. Kissóczy István, Eperjes, Dr. Kreisz Róbert, Kassa, Lefkovits Gyula, Kassa, Meskó Tihamér, Kassa, N. N., Kassa, Orosz István, Kassa, Olvashatatlan aláírás, Kassa, Paroda Andorné, Kassa, Ing. Pilát Adolf, Kassa, Radványi Károly, Kassa, Rozmann Andorné, Kassa, Strausz D. utóda cég, Kassa, Szalai Kálmánné, Kassa, Dr. Szmezsányi Pál, Kassa, Dr. Tánzer Hugó, Kassa, Vasskó, Vasskó cég, Eperjes, Dr. Wirkmann Armin, Kassa, 20—20 koronát, Dr. Ákos Izsó, Kassa, Özv. Augustin Elekné, Kassa, Bauernebl Andor, Kassa, Dr. Biró Sándor, Kassa, Cselényi Béla, Kassa, Dokupil Ede, Kassa, Duna bank, fiókja, Kassa, Ferdinandy Ilona, Kassa, Jozefová Fischefová, Kassa, Mrs. Ph. Garay Jenő, Kassa, Gereben, Kassa, Gombos Jenő, Kassa, Dr. Hercz József, Kassa, H. S. kezdőbetűs olvashatatlan aláírás, Kassa; Kellner Szeréna, Kassa, Ing. Kemény, Kassa, Mr. Ph. Keszler Ervin, Kassa, Nahmer Ferenc, Kassa, N. N., N. N., Kassa, Olvashatatlan aláírások, Kassáról és Eperjesről, Pety Margit, Kassa, ifj. Poeckh Károly, Kassa, Schadek Ferencné, Kassa, Stefánné úrasszony, Kassa, Solczánik Henriette, Kassa, Török József, Kassa, V. S. Kassa, Dr. Válcay Lajos, Kassa, Dr. Varga Sándor, Kassa, Dr. Wollner Gyula, Kassa, Zsoldos József, Kassa, I. L. Kassa, 10—10 kor., G. Eperjes 7 koronát, Kende Imre, Kassa, Özv. Komorovitz Aladárné, N. N., N. N.,

N. N., Kassa, Ing. Platzer Sándor, Kassa, Rachler András, Kassa, és Dr. Trattner Sándor, Kassa, 5—5 koronát.

Tekintettel arra, hogy egyik akvizitőrünk vidékre utazott a nála lévő adományozók névsorát a következő számban közöljük. Addig is kérünk adakozóink szives türelmét.

Dr. Pfeiffer Miklós brünni előadása.

Dr. Pfeiffer Miklós kassai kano-nok a brünni magyar főiskolásoknak okt. hó 14-én a MAKK és Corvinia közös rendszésében beszámolt a Prágában most lezajlott bölcséleti kongresszusról. A kongresszus vezérgondolataiból kiemelte, hogy a modern gondolkodás fordulóponton van. Kevés kivétellel már elhagyta a pusztá individualizmust és szubjektívizmust. Filozófiában objektív valóságokra és azok biztos megismerésére törekszik. ban pedig az egyén öncélúsága helyett az emberi közösség fontosságát hangoztatja. Ebből a gazdasági életetikában és a társadalomtudomány-re is fontos következmények hárulnak. Az előadást gazdag eszmecsere követte. Vasárnap okt. hó 16-án pedig a brünni magyar kolónia és a főiskolások nagyszámu részvételével a kapucinusok templomában tartott Pfeiffer kanonok istentiszteletet magyar szentbeszéddel összekötve. A vasárnap estét pedig a Corvinia baráti körében töltötte.

A Sarló prágai diákcsoportja

november hó folyamán a következő vitával egybekötött nyilvános előadásokat rendezi, amelyekre minden magyar diákot meghív: Dobossy László: Beszámoló az amszterdami háborúellenes kongresszusról. Neufeld Béla Dr.: A pszichoanalízis társadalmi vonatkozásai. Peéry Rezső: A magyar diákság aktuális problémái. Ba-

logh Edgár: A nemzetiségi kérdés. társadalom. Tuscherer Jakab Dr.: Az Jócsik Lajos: A kisebbségi magyar ifjúság nemzeti problémája. Szőke Lőrinc: Die sozialen Ursachen der Sarló-Bewegung. (Németül a Linksfrentban). Az előadások helyét és időpontját idejekorán közhírre tesszük.

A Corvinia évnnyitó táborozása.

A Corvinia október 12-én nyitotta meg 13-ik egyesületi évét. A lelépő választmány ezalkalommal beszámolt működéséről és visszapillantást tartott az elmúlt egyesületi esztendőre. A beszámolót a Jövő más helyen közli. Majd közfelkiáltással választotta meg a tábor a vezérseget, amennyiben a multévi vezérseget újból az egyesület élére állította.

A vezérsege fogadalomtétel után vázolta terveit, melyek során kifejtette, hogy az egyesület tradicionálissá vált eszméit akarja tovább fejleszteni. A kor mindinkább igazolja, hogy a Corvinia a helyes uton jár, mert minde-nütt a nemzeti irány van előretörőben és az emberiség mindinkább kezdi belátni, hogy a krisztusi eszmék nélkül nem tud boldogulni. Ezen eszmék győzelmének és boldogabb emberi kor reményében szólítja fel további kitartó munkára és együttműködésre a Corvinia táborát.

A táborozás továbbá örömmel veszi tudomásul, hogy a Társadalmi al közös otthont állíthat fel, készség-Nagybizottság segítségével a MAKK-gel vállalja azt az anyagi többmegterhelést, amelyet az otthon fönntartásával viselnie kell, és köszönetet mond a Nagybizottságnak támogatásáért.

Az évnnyitó táborozás a lelkes munkakedv jégében oszlott szét.

»C—a«.

Terjesszék a Jövőt!

Kritikai szemle

Nagy János furcsa versei.

Kassa. Szerző sajátja 1932.

Helyesen választotta meg a költő verseskötetének a címét, mert valóban furcsák, sőt talán tulságosan furcsák ezek a versek...

Furcsák elsősorban azért, mert **nem** hiszem, hogy akadt volna poéta, aki így, egyenesen az izléstelenséggel határos őszinteséggel merete volna gondolatait, érzéseit, formanélküli versbe önteni. Különösen azért furcsák ezek a versek, mert a felületesen szemlélő előtt abnormális ember megnyilatkozásaiként hatnak és csak midőn mélyebben kutatjuk költészetének értelmét, ötlük fel előttünk, hogy egy *hyper-sexuális gátlásokkal* telített ember át nem élt, élvezetnek vélt, érzésinek, gondolatainak, *írásban* való kiélését tartalmazzák.

Ezenkívül az egész kötet olvasásánál végigkíséri az embert egy fiatalember fitymálóan hányaveti, *eredetiséghajhászása*, mintha azt mondaná: »Én nem vagyok olyan költő, mint a többi fiatal, még tárgyaimnak megválasztásában sem követem senki példáját; én nem írok tavaszról, szerelemről, nagy, szép és nemes eszmékről, élményeimről, hanem ami *pillanatnyilag* eszembe jut, legyen az izléses, vagy izléstelen, érdekes, vagy érdektelen, megkapó, vagy visszataszító!«

De nem csak árnyoldalai vannak a költészetének. Verseinek egy részét valami megkapó simonandoros *közvetlenség* jellemzi, amelyek azt bizonyítják, hogy szerzőjük tehetséges ember, aki **nem** csak undorítóan gyalázatos dolgokról tud izléstelen módon írni, hanem papírra tud vetni megkapó képet »a jegyzőekről«, aki felháborodik azon, hogy »hitvány, komisz kölykök leköpi a kirakatokat«; aki a varclámpa fényében süt. kérező gyermekcsereg elhivatottságát véli fölfedezni...

Mindezen versei azonban csak mentőkörülményeül szolgálhatnak, mert semmi áron sem szentesíthetjük azt a költészetet, mely ily gyönyörökért lelkendezik.

Sebész szeretnék lenni.

Hallanám,

hogy ordít kínjában a beteg,

Csurogna a vére

látnám a beleit...

E sorok írója remélni meri, hogy ezen félresikerült verseskötet szerzőjét más alkalomból talán dicsérni tudja majd. (b. m.)

Támogassátok pártfogóinkat vásároljatok lapunk hirdetőinél!

Teljes szlovák-magyar és magyar-szlovák szótár

Lapunk mai számához mellékeljük ennek a nagy és általános új szótárnak a prospektusát.

Amikor közönségünk b. figyelmét erre a műre felhívjuk, tesszük ezt kézséggel ezért is, mert a szerzők és kiadók egyesületünk megkeresésére, még az itt feltüntetett árakból is kivételes engedményt nyújtanak a **közép- és főiskolai hallgatóknak**, akik ha a mellékelt megrendelőlapra azt nov. 15-ig bejelentik, fűzött példányért fizetnek 50 Kč-t, teljes vászonkötésű példányért 58 Kč-t.

Akik részletfizetési könnyebbiséget óhajtanak, azok diákegyesületük által forduljanak Hvozdzik János reálgimn. tanár úrhoz (Košice, Moldavská okr. 7.)

Szerkesztői üzenetek.

Sarló, Pozsony: A szociográfiai füzetek ismertetése a következő számban jön. Ismételten kérjük az évkönyvet.
Corvinia, Brünn: Köszönjük a levelet, annak értelmében intézkedünk. Kérünk tanulmányokat. — **Többeknek:** Verseket és novellákat nem közlünk. Kérjük tehát, hogy ezeket a Magyar Íráshoz juttassák el, mely ha ezeket megfelelően találja, leközli. (Szerk. Kassa, Bethlen körút 55.) — **Sz. L. Bpest:** Levél megy. T. — **W. L. Prága:** Köszönjük a lapodat, reméljük, hogy munkatársaink közé sorozhatunk. — **H. G. Ujlak:** Tanulmánya nem felel meg lapunk színvonalának. — **S. L., Losonc:** A beigért dolgokat türelmetlenül várjuk. Levél megy. J. S., **Fülek:** Cikkedet várjuk. — **E. H., Beregszász:** Aggodalma alaptalan. Azt, amit a programunkban beigértünk, azt minden körülmények között betartjuk. — **H. K. Turócszentmárton:** Kérésével forduljon a m. kir. konzulátushoz. — **B. K., Prága:** Cikkedet alakítsd át s ily formában hozzuk decemberi számunkban. — **Igazság, Kassa:** Köszönjük a bírálatot. Cikkük következtében harminc új előfizetők akadt. Csak így tovább! — **Magyar Írás, Kassa:** Cserepéldányt nem kaptunk kézhez. — **Sarló prágai csoportja:** Leveleteket köszönjük, annak értelmében járunk el. — **R. E. Kassa:** A beigért cikket érdeklődéssel várjuk. — **Ipolyvölgyi Magyar Akadémikusok Köre, Ipolyság:** Beszámolókat várjuk.

Szerezz egy előfizetőt!!

**MEG
LESZ
ELÉGEDVE**

ha épület- és bútortervezési, lakás- és konyhaberendezési, villanyfőlszerelési, korcsolya, sítalp, rődlí, kályha és vasbútor szükségletét

**FLEISCHER
és SCHIRGER**

2. számú fiókjában fedezi

K O S S F
S A S A
C E A C C
E A A 38

FAVORITE

ruhaáruház

Prešov,

Masaryková u. 56

Árban, minőségben és ízlésben vezet!

SPIRA nyakkendőgyárban

Košice,

Diákok külön 10%-os kedvezményben részesülnek.

Malom u. 8

A leggazdaságosabb üzemű személy- és teher-kiskocsi a fegyvergyári

„Zbrojovka“-autó

Vezérképviselet:

 Autóservice **SPIRA** Košice
Florián u. 6. — Telefon 2062

 Nagy alkatrész-raktár külföldi kocsikhoz és **egyedüli BOSCH** autóelektro és autójavító műhely.

„MOČI“

 Kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó üzem
Košice, Bethlen körút 5. sz.

Gyűjtőhelyek:

 Košice:
 Legionárus tér 2.
 Dohány u.

 Prešov,
 Michalovce,
 Sečovce, Vranov

Merényi L.,

Kassa, Fő utca 27
Fűszer - Csemege - Fajborok

Kárpitos- és paplan-üzem

WEISZ M. VILMOS

Košice, Fő u. 49. az udvarban

 Készít mindenféle kárpitos-munkát, ugymint: Schláfdíványt, szelönt, garnitúrát. 3 részes matrác afrikával töltve 135.— Kc-tól, rolók legolcsóbb árban. - Továbbá paplanok készítése 25 Kc-tól. **Pelkelypaplanok** és régiek átdolgozása legspeciálisabb kivitelben.

Győződjön meg!

Garantált munka.

Meghívásra házhoz, esetleg vidékre is megyek!

Déri János

Kézmű-, rövid- és kötött-áru lerakat

**Košice-Kassa,
 Fő u. 64. sz.**
*Bébé kelengye,
 leány, fiúruha és
 fehérnemű nagy
 választékban*

Olcsó árak!

*„VIKTORIA“
 impreg. takaré
 vászongallér*

SPORTÁRUHÁZ

QUIRSFELD JÁNOS**KOŠICE,**
Fő u. 49

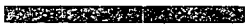
 Fegyver-,
Lőszer-,
vadászati
és halászati
cikkek raktára
Nyulászi Béla

 Írószer — Papír — Ujság
Könyv - Játékkártya - Bel- és
külföldi levélbélyeg eladása.
Hírlapelőfizetések felvétele.
Košice-Kassa, Fő-u. 12. sz.**E. EIZIKOVICS**

CUKRÁSZ

KOŠICE

Harang u. 8

 Legjobb sütemények,
teasütemények, fagyalt
és gyermekpiskóták ál-
landóan raktáron, illetve
megrendelésre kaphatók

HOTEL RESTAURANT

SCHMIEDL**Košice, Fő utca 80**

Buffet!

*Bélyegzők,
pecsétnyomók,
zománc - festett
és réztáblák, név-
jegyek, divatos
ezüstmonogramok,
sportérmek, jel-
vények, minden-
nemű vésések mű-
vészes kivitelben
a legolcsóbban*

Belányi László

vésnök és bélyegző készítőnél

Kassa, Ruman ucca 2.

ALAPITVA 1867

Buliczka Ede**Košice, Sándor u. 14**

Telefon 2036

 Könyvkötészeti
műintézet.
Üzleti könyvgár

Automobilia

Buchner S. & Ing. Neményi B.

Košice
Szepsi körút

20

Teléfono 2178

Külön boxok, Auto-Service Station. — Olaj, benzin, benzol állomás.

Mindenemü javításokat olcsón és pontosan készít.

Egy elismerten legjobb forrás!

Treme- és műselyem, flór- és gyapjúharisnyák, nadrágok, kombinék, továbbá a leg-elegánsabb férfi sport- és egyéb ingek, nadrágok, nyakkendők, pulloverek, mellények, gyermek harisnyák, nadrágok és szvettetek legjobb minőségben a legolcsóbban kaphatók

Reichard József
cégnél, **Košice, Srobár u. 16**

Szaffkó és Klein

szőrmeáruház.

Košice
Fő utca 49
Kovács u. 6

Az 1922-iki mezőgazd- és ipari kiállításon aranyéremmel kitünt.

Vállaljuk: Szőrmebundák készítését és átalakítását a legujabb és legprecízebb kivitelben!

Figyelem!

Kertészet!

A legolcsóbb beszerzési forrás!

Alkalmi és menyasszonyi csokrok, koszorúk a legszebb kivitelben házhoz szállítva, Kiültetésre virág- és zöldsejplánták. Cserépben előnevelt kiültetésre peralgónium, teljes és szimpla petónia; salvia, fucsia, verbéna, begónia, crisanthemum, fehér és sárga nyári, kanna stb. szőnyegnövények. Szobanövények: Pálma, szobafenyő, aspidistra, asparágus, ficus, diszlevelű begónia, kaktus, hortensia, primula, cyclámen, azália, jácint, tulipán, cinerária. Kiültetek ablak és erkély ládákat, sírokat. Parkírozok és pázsitok diszkertben. Gruppokat kiültetek. — Diszkertek és sírok kiültetéséhez: Rózsafák és gyökérnemes bokor rózsák bármely színben és fajban kapható. Futórózsák vegyes színben, magas és bokr. Szállítok nagyban és kicsiben. Őszi kiültetés már tavaszra jácinttal és tulipánnal. Tavaszki-ültetéshez gladiolus gumók diszkertben saját termésű, kapható nagyban és kicsiben. Mindszentekre koszorúrendeléseket veszek fel. Chrsanthem nagy választékban.

JÁSZAY GÁBOR, kereskedő
műkertész, **KASSA, Szlovák u. 6**

Andrejkó Vilma*virágüzlete***Košice**
Fő utca 78*Conditorei***„Megay”****Kassa, Fő u. 48****Tennisz****Sí****Turisztika****Sport Roland****Košice****Telefon 21-96****Szepsi körút 32****Téli és nyári sport-
cikkék speciális üzlete****Javítások és húrozások
szakszerű kivitele****NEUWIRTH GYULA****Kerékpár, varrógép, autoalkat-
részek, pneumatikok kereskedése****Košice, Sroháru.20****Legolcsóbb bevásárlási forrás!****Bierbrunner***fényképészeti műterme***Košice, Fő ucca 49**
Kovács u. 6**Egyesületek-
nek 15%
kedvezmény!****Készít mindennemű
művészi kivitelű fény-
képeket és nagyítá-
sokat.****STÁSZ****Bútorasztalos****Ülőbútor és csó-
nak specialista.****Mészáros utca 75**

Az egész város kirakata ... a hirdetés!

Észrevette-e már, hogy némelyik uccában milyen kevés ember jár és a forgalmas helyeken az embereknek nincs idejük kiratokat nézni? Ezért a kereskedő, aki az üzletében való vásárlás előnyére a lehető legnagyobb számú érdeklődőt akar figyelmeztetni újsághirdetést ad föl.

Ha lapunkban hirdet, forgalmát emeli!

Hirdessen a Jövőben! Számítását biztosan megtalálja!

A Jövő hirdetési díjszabása.

A hirdetés ára megjelenésenként	Egész oldal	Fél oldal	Negyed oldal	Nyolcad oldal
Egyszeri hirdetés	160.—	93.50	53.50	33.50
Háromszori hirdetés	120.—	70.—	40.—	25.50
Állandó hirdetés	80.—	47.—	27.—	17.—

A hirdetés megjelenés után támpéldány és nyugta ellenében fizetendő. Az állandó hirdetés 10 megjelenés után bármikor felmondható. Hirdetéseket felvesz a Jövő kiadóhivatala, Kassa, Fő-ucca 27. sz.

A jó alkalmak összessége ... a hirdetés!

Sok idővesztéstől és fáradságtól kímélheti meg magát, azonkívül jutányosan vásárolva még pénzt is takaríthat meg, ha lapunk hirdetését elolvassa.

Gondosan olvassa el még a legkisebb hirdetést is!

Saját érdeke kívánja ezt!

Kassa, Fő ucca 59. sz.

Műkösz örús!

Vállalok mindennemű e
szakmába vágó köszörülést

— úgy mint: borotvák,
ollók, manikűr ollók,
zseb kések, hajvágó
gépek, Gillette-pengék,
hús- és zsemle-daráló-
gépek, valamint kony-
hakések élesítését stb.

Vidéki munkát
postafordultával szállít!

Ifj. Veszélics Jenő
az udvarban.

Szövetek és bélések

a legolcsóbban

Burger Miksa
posztóáruházában.

Balázs Béla

Az udvarban.

olcsó és szép cipőt készít

Garantált kézi munkákat szakszerűen vállal!

Ujonnan berendezett szűcs-műhelyemet megnyitottam!

Mindennemű szőrméket és bundákat a leg-
szebb kivitelben szakszerűen készítek, vala-
mint vállalok átalakításokat a legmodernebb
fazonban. Szolid árak! Győződjön meg!

Szabó Gyula szűcs

Bejárat a Kovács ucca 16. sz. alól is. (Bent az udvarban.)

SPECIÁLIS és ANTIK ÓRÁK
SZAKSZERŰ JAVÍTÁSA

Podnár G.

órás

Košice, Malom u. 10

Zakariás Sándor

Zenemű,
könyv- és
papirkereskedése

**Kassa,
Fő utca 87**

Útlevel- Vízum- és Fordító-Iroda

„Szlov. Diákönsegélyző
Egylet“ fiókja

Másolás és levélírás írógépen szintén.

● **Ing. C. BIELEK RÓBERT** vezető
Košice, Malom u. 22. sz. az udvarban

(Fiók: Bratislava. 1. postafiók 373., esetleg: Praha VII., Štúd. Kolónia č. p. 465.)
2.— Ké válaszbfelyeg feltétlenül beküldendő!

Pausz Tivadar

Kassa

*Legolcsóbb
üveg-, porcellán és
csillár - nagykereskedés*

**Óriási választék!
Részletfizetés!!**

Alap. 1833

Fő-u. 19

Ferenc János

kárpitos és diszítő

Sláfdíványok és kanadie-
rek készítését vállalom.

Matrác, szlon és
garniturák szak-
szerű készítése

Košice, Fő utca 14

Naponta beérkező **uidonságok** áruháza
MARKOVICS EDE, Košice, Fő-u. 47-49

Roba Sándor műszerész

Vállalja mindennemű
műszerek szakszerű ja-
vítását. Kerékpár és
varrógép alkatrészek
állandó raktára

Košice, Srobár u. 1

Eizikovics

angol úri szabóság

Košice, Malom u. 7

Főiskolásoknak árendedmény!!!

KOŠICE

K A R S A Y

FŐ-U. 49

F Ű Z Ő — K Ö T S Z E R — O R T H O P A D I A

Fő u. 49

SPECIALISTA

Az udvarban

Télisport szükségletét
jól, olcsón,
szakszerűen csakis

B o r o s

sportáruházában
Košice, Malom u. 7.
Tel. 34-20 szerezheti be.

Si, hokey, korcsolya, rodli, valamint
mindennemű turisztikai és sportfel-
szerelési cikkek óriási választékban!

Állandó hójelentések
Szlovénzkó minden részéről.
Főiskolásoknak nagy kedvezmény.

Itt az őszi! GONDOS SZÜLŐK meg-
válogatják, hogy gyerme-
keiket az ősze **jó cipővel** lássák el. Leg-
könnyebben fázik meg a gyermek és így
nagyon fontos, hogy az egészségét megóvjaa.

A jó cipő fél egészség!
A Berkovits cipő jó, mert olcsó!
Soha még ilyen olcsón
nem vett, mint most!

Iskolások részére:

Vászon sport egész cipők	Ké 7-től
Torna cipők (kötelező viselet)	" 12-től
Dulbox egész cipők	" 19-től
Box egész fekete és barna	" 29-től

Női cipők:

Vászon cipők bőrtalppal	" 9-től
Elegáns uccai cipők	" 29-től
Trottoir őszi cipők	" 39-től
Sport Dulbox egész cipők	" 49-től

Férfi cipők:

Férfi félcipők bőrtalppal	" 35-től
Férfi egész strapa cipők	" 39-től
Férfi box egész cipők	" 49-től
Elegáns <i>kézimunka</i> cipők	" 69-től

Óriási választék mindenféle cipőkben és papu-
csokban! — A nyári árunkat minden elfogad-
ható áron kiárúsítjuk!

Mindenkinek **nélkülözhetetlen** a cipő!

Vegyén csak **Berkovits** cipőt
Košice, Fő-u. 22

Gurszky József

betonos

Mindennemü beton-,
műkő-munkák, beton-
kerítések, szabadalma-
zott drótbetétes beton
kútgyűrűk és csatorna-
csövek készítése

Dobó utca 41

Košice - Kassa

Lichard Dániel u. 4. sz.

Grand Hotel

SCHALKHAZ

R. T.

KASSA

TELEFON: 2757

Újonnan átalakítva és berendezve.
Központi fűtés. - Minden szobában
meleg- és hidegvíz. Saját villany-
fejlesztőtelep. 80 szoba 100 ágygal.
Különféle termék és 1000 ember
befogadó képességű tánc terem

**AUTOMOBILTULAJDONOSOK
FIGYELMÉBE!**

Ing. Lipták László

automobil felszerelés szaküzletében

KOŠICE

Vörösmarthy tér 9

üzemanyagokat, u. m. : Autóbenzin, Vacuum, Cas-
trol, Speedwell autólajokat, Pirelli és India-pneu-
matikot a legjutányosabb áron szerezhetik be

TELEFON 2979

**ÉJJEL-NAPPALI
GARAGE ÉS BENZÍNSZOLGÁLAT**